

10. SINIF

FELSEFE

ETKİNLİKLİ SORU BANKASI

SELİM ÇEPNİ

GÜNLÜK YAŞAMLA
KÖPRÜ KURMA

HÜCRELENDİRİLMİŞ
KAVRAMA TESTLERİ

NOKTA ATIŞI BİLGİLERLE
ÖN HAZIRLIK

YAZILI
SINAV SENARYOLARI

AKTİF
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ
ETKİLEŞİMLİ TAHTA

YENİ MÜFREDATA UYGUN

FELSEFE ATÖLYESİ'NDEN

4K
YAYINLARI

*Bu ürünün bütün hakları 4K YAYINLARI'na aittir.
Tamamen ya da bir kısmının, ürünü yayımlayan şirketin
önceden izni olmaksızın fotokopi ya da elektronik,
mekanik herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılması,
yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

KAPAK

4K Yayınları Grafik Birimi

DİZGİ

4K Yayınları Dizgi Birimi

BASKI

Ertem Basım LTD. ŞTİ.
Sertifika No: 48083
XX5 V

BASKI YERİ

Başkent Organize Sanayi Bölgesi
22. Cadde NO: 6 Malıköy
Temelli - Ankara Türkiye

 /4kyayinlari

 444 0 407

 Fatih Sultan Mh. 2720 Sk. No:4B
High Life Office
Etimesgut / ANKARA

4K
YAYINLARI

4K
YAYINLARI

ÖN SÖZ

Sevgili öğrenciler ve değerli öğretmenler,

"Hayatı sorgulanmaya değer kılan şey, onun derinliğinde saklı olan anlamdır." İşte; Sokrates'in bu sözü, insanlık tarihinin en köklü disiplinlerinden biri olan felsefenin özünü oluşturur. Felsefe, bizlere dünyayı, kendimizi ve varoluşumuzu derinlemesine sorgulama ve anlamlandırma imkanı tanır. Bu kitap, sizlere felsefenin büyüleyici dünyasına ilk adımı atma fırsatı sunuyor. İlk kez felsefe ile karşılaşan bir öğrenci olarak, yalnızca sorular sormanın önemini değil, aynı zamanda cevap arama sürecinin ne kadar ilham verici olduğunu da keşfedeceksiniz. Felsefe; düşünmenin, anlamının ve eleştirel bir bakış açısıyla dünyayı yorumlamanın kapılarını açar.

Kitabımız, 2024 yılında güncellenen Milli Eğitim Bakanlığı'nın 10. sınıf Felsefe müfredatının kazanım ve hedeflerine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu eser, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini, çağdaş sorunlara felsefi bir perspektiften bakmalarını ve insanlığın düşünce mirasını keşfetmelerini sağlamak amacıyla tasarlandı. Amacımız, yalnızca bilgi sunmak değil; aynı zamanda öğrencilerin kendi sorularını oluşturabilecekleri, özgün düşünce dünyalarını inşa edebilecekleri bir zemin hazırlamaktır.

Bu eserin hazırlanmasında emeği geçen herkese içtenlikle teşekkür ederim. Başta Yayın Müdürümüz **İpek Büşra KOCA'ya**, Yayın Koordinatörümüz **Büşra KURT'a** ve tasarımın estetiğini şekillendiren tasarım ekibi **Rüveyda NAİR, Ayşe ÖZTÜRK ve Semra ARKAÇ'a** şükranlarımı sunarım. Ayrıca anlam dünyamda değişmez yere sahip **ÇEPNİ** ailesine teşekkürü borç bilirim. Kitabımızın, felsefeyle ilk tanışmanızı anlamlı ve unutulmaz bir deneyime dönüştürmesini dilerim.

Sevgi ve saygılarımla,

Selim ÇEPNİ
Felsefe Öğretmeni

4K ETKİNLİKLİ SORU BANKASI

Bu kitapta senin için **neler var?**

Köprü Kurma

Günlük hayattan örneklerin ve güncel bilgilerin yer aldığı bu kısımda konuyla ilişkilendirilebilecek durumlara yer verilmiştir.

Bu temada neler öğreneceğiz?

Her temanın başında yer alan bu kısımda, öğrenilecek **konunun içeriği** hakkında bilgiler verilmiştir. Temanın sonunda hangi konular hakkında bilgi sahibi olunacağı özetlenmiştir.

FELSEFENİN DOĞASI

Bu temada neler öğreneceğiz?

"İnsan, doğası gereği bilmek ister. Bu bilme isteği, hayretle başlar." **Aristoteles - Metafizik**

Aristoteles'in bu sözü, felsefenin doğuşunda insanın merak ve hayretinin olduğunu vurgular. Felsefe, sorularda başlayan bilgelik arayışdır ve hem bireyi hem de insanın dünyayla ilişkisini anlamaktır. Bu anlayıştan yola çıkarak, felsefenin anlamını, işlevlerini ve tarihsel yokluğunu keşfedeceğiz.

Aşağıdaki başlıklar bize rehberlik edecek:

Felsefi Düşüncenin Gelişimi

- Antik Yunan'dan modern döneme
- Dünya felsefe gelenekleri ve filozoflar

Felsefi Soruların Temel Özellikleri

- Felsefi soruların doğası
- Güncel sorunlara felsefi bakış

Ön Değerlendirme Soruları

Instagram'da bir tarih sayfasında, "Piramitlerin nasıl yapıldığı hâlâ tam olarak bilmiyor" denmektedir. Sizce felsefe, bu tür bilinmeyenlere yaklaşıp nasıl bir yöntem kullanır ve "gerçek" dediğimiz şeyin doğasını sorgularken hangi soruları sorar?

Köprü Kurma

Siz hiç filozof gördünüz mü? Boanna Kuçuradı, "Felsefe Nedir?" başlıklı videosunda, felsefenin doğasını ve olanağını sorgularken, "Felsefe fikirlerin kavramlaştırılmasıdır" diyerek bu disiplini tanımlamaya çalışıyor. Felsefenin ne olduğunu anlamak zorluğu üzerine derin bir bakış sunan bu konumuzda, kavramları sorular ve yanıtlarla inceleyeceğiz. QR kodu okutup videoyu açarsanız, filozof Boanna Kuçuradı'nın "Felsefe Nedir?" adlı videosunu izlerken aşağıya, "Felsefe nedir?" sorusuna vereceğiniz cevabı yazabilirsiniz.

Ön Değerlendirme Soruları

Temaya başlamadan konuya hazır olunmasını sağlayan, **beyin egzersizi** yaptıran soruların yer aldığı kısımdır.

FELSEFENİN DOĞASI

TEST 01

1. Felsefi düşünce, dünya felsefe geleneklerinde farklılıklar ve benzerlikler barındırır. Hint felsefesi bireyin kurtuluşuna ve içsel aydınlanmaya odaklanırken, Çin felsefesi toplum düzeni ve doğaya uyum konularını ele alır. Antik Yunan felsefesi doğanın ve evrenin akılla açıklanmasını hedeflerken, İslam felsefesi akıl ve inanç dengesini kurmaya çalışır. Fransız, Alman ve Anglosakson gelenekleri daha çok birey, özgürlük ve bilgi sınırları üzerine yoğunlaşırken, Amerikan felsefesi pragmatizm ve eğitim alanındaki yenilikleriyle dikkat çeker. Bu gelenekler arasındaki farklılıklar, kültürel ve tarihsel bağlamlara dayanır. Ancak hepsinin ortak noktası, insanın varoluşu ve hakikati anlama çabasıdır.

Dünya felsefe geleneklerinin benzer ve farklı yönleri göz önüne alındığında, aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Hint felsefesi bireyin içsel kurtuluşuna odaklanırken, Çin felsefesi toplum düzenine öncelik verir.
- B) Antik Yunan felsefesi doğayı akılla açıklamayı hedeflerken, İslam felsefesi akıl ve inanç dengesini kurmayı amaçlar.
- C) Fransız, Alman ve İngiliz felsefe gelenekleri özgürlük ve birey üzerinde yoğunlaşır.
- D) Amerikan felsefesi yalnızca eğitim ve bilim alanında gelişmiştir.
- E) Tüm felsefe gelenekleri insanın varoluşu ve hakikati anlama çabasında birleşir.

2. Felsefe, insanın varlık, bilgi ve değerler üzerine düşünmesini sağlayan, soru sormaya dayalı bir etkinliklerdir. Ancak, felsefeye dair kesin bir tanım yapmak mümkün olmamıştır. Bunun nedeni, felsefenin ele aldığı konuların genişliği ve bu konuların her çağda farklı şekillerde ele alınmasıdır. Örneğin, Antik Yunan'da felsefe doğayı anlamaya odaklanırken, Orta Çağ'da Tanrı'nın varlığı gibi dini konular öne çıkmıştır. Modern dönemde ise insan hakları, özgürlük ve bilim gibi kavramlar felsefi düşüncenin merkezinde yer almıştır. Ayrıca, her filozofun kendi özgün düşünce tarzı ve yöntemi olduğu için felsefe tanımı, filozofların bireysel bakış açılarına göre de farklılık göstermektedir. Bu durum, felsefenin kesin bir tanıma sığdırılamayacak kadar zengin bir alan olduğunu göstermektedir.

Yukarıdaki metne göre, felsefenin kesin bir tanımının yapılamamasının nedenlerinden biri **şudur**:

- A) Felsefenin ele aldığı konuların ve yöntemlerin zamanla değişmesi
- B) Felsefenin bireysel bakış açılarına göre farklılık göstermesi
- C) Felsefenin tarih boyunca farklı dönemlerde farklı sorunlara odaklanması
- D) Felsefenin zengin bir düşünce alanı olması
- E) Felsefenin insanlığın ürettiği bilgiler üzerine düşünmesi

Hücrelendirilmiş Kavrama Testleri

Her alt konu için özenle planlanan testler, çeşitli soru kalıplarıyla kolay ve orta seviyede hazırlanmıştır. Bilgiyi test ederken **ÖSYM tarzına** hazırlık olması ve konuları tamamlayacak bir bakış açısı kazandırması hedeflenmiştir.

Karekod

Testlerin ön sayfasında yer alan **KAREKOD** okutularak video çözümlerine ulaşılabilir.

Etkinlik

Yeni müfredatın öğrenciden beklediği **beceri temelleri** bu kısımda yer alan etkinliklerle geliştirilecektir. Konuya ait detayların etkinlikler üzerinden pekişeceği kısımdır.

Etkinlik Tipleri

- Kavram eşleştirme
- Tablo oluşturma
- Boşluk doldurma
- Doğru - Yanlış
- Tanılayıcı dallanmış ağaç
- Okuma metinleri
- Gündelik Hayatla Bağlantı
- Gözlem ve Analiz tarzında etkinlikler bulunmaktadır.

ETKİNLİK

Etkinlik-1

Bilgi, bir şeyin bir şey olarak kavranmasıdır. Felsefede bilgi, bir nesne ile onu bilen özne arasındaki ilişki olarak ele alınır. Bilgi, insan zihnindeki bir ruhsal olay, kavrama edimi, özne ve nesne arasındaki ilişki, nesnenin öznedeki yansıması ya da tasarımı olarak ifade edilebilir. (Bedia Akarsu, Felsefe Terimleri Sözlüğü)

Platon (MÖ 427-347)

Bilgi, "doğru, gerekçelendirilmiş inanç" ır. Ona göre bilgi, yalnızca duyuyla dayalı bir olgu değil, akılla kavranan bir gerçektir.

Aristoteles (MÖ 384-322)

Ona göre bilgi, akıl ve deneyimle elde edilen evrensel doğruların bilgisidir.

Aşağıdaki örnekten hareketle bir filozof seçiniz, onun bilgi tanıtımına uygun bir metafor oluşturun ve bu metafordan bir çıkartım yapınız. Ardından kendi bilgi tanıtımınızı, metaforunuzu ve çıkartımınızı yazınız.

Örnek

Filozof: Aristoteles.

Metafor: "Bilgi, bir eğlence benzeri, kökleri deneyimdir, dalları ise akıldır."

Çıkartım: Bilginin sağlam olması için hem deneyimle hem de akılla desteklenmesi gerekir. Tek bir kaynağa dayanırsa yetersiz olur.

Sizin Çalışmanız

Filozof:

Metafor:

Çıkartım:

Kendi Tanıtımınız

Filozof:

Metafor:

Çıkartım:

Karekod

Etkinlik ve yazılıya hazırlık sayfalarının üstünde yer alan **KAREKODU** okutularak cevap anahtarlarına ve video çözümlerine ulaşılabilir.

YAZILIYA HAZIRLIK

10. SINIF FELSEFE YAZILI SINAVI - 4

Adı Soyadı: Sınıfı: Numarası: Puan:

1. Aşağıdaki tabloları inceleyerek, verilen ifadeler için uygun kavramları "tündengelim", "tümevarım", "analoji", "çelişkilik", "tutarlılık", "geçerlilik", "görüş", "argüman", "safsata" yazınız.

P	Kedi A mırıldıyor ve mutludur.
Q	Kedi B mırıldıyor ve mutludur.
∴, R	Mırıldayan kediler genellikle mutludur.
P	Tüm memeliler uçar.
Q	Yunus bir memelidir.
∴, R	Yunus uçar.

P	Tüm insanlar ölümlüdür.
Q	Aristoteles bir insandır.
∴, R	Aristoteles ölümlüdür.
P	Bir otomobilin motoru düzgün çalışmazsa araba ilerleyemez.
Q	İnsan vücudu da birçok parçası bir arada çalıştığına sağlıklı bir şekilde işleyebilir.
∴, R	Tipki motoru bozulan arabanın hareket edememesi gibi, bir organ düzgün çalışmazsa vücut da etkilenir.

Yazılı Sınav Senaryoları

Okuldaki sınav tarzına uyumlu hazırlanan yazılı sınav soruları, **MEB'in yayınladığı senaryolarla** örtüşmektedir. Konuyu tamamıyla öğrenmenin son halkasını oluşturan bu bölüm, okuldaki başarının geliştirilmesini hedeflemiştir.

Yazılıya Hazırlık Soruları

Konunun etkinliklerle başlayan öğrenim sürecini klasik sorularla **bütüncül ve eğitim-öğretim dönemi içerisindeki** sınava hazır hâle getiren kısımdır.

İÇİNDEKİLER

01 FELSEFENİN DOĞASI

» Temaya Giriş - Felsefenin Doğası	07
» Ön Hazırlık	09
» Etkinlik	10
» Felsefenin Anlamını Keşfetmek	13
» Yazılıya Hazırlık	15
» Etkinlik	16
» Felsefi Düşüncenin Temel Özellikleri	21
» Yazılıya Hazırlık	23
» Etkinlik	25
» Felsefenin Bireysel ve Toplumsal İşlevleri	30
» Yazılıya Hazırlık	32

02 FELSEFE, MANTIK VE ARGÜMANTASYON

» Temaya Giriş - Felsefe, Mantık ve Argümantasyon	33
» Ön Hazırlık	35
» Etkinlik	36
» Düşünme ve Dil İlişkisi	37
» Etkinlik	39
» Mantık ve Argümantasyonun Temel Kavramları	45
» Ön Hazırlık	49
» Etkinlik	50
» Argümantasyonun Yapısı	51
» Yazılıya Hazırlık	53

03 VARLIK FELSEFESİ

» Temaya Giriş - Varlık Felsefesi	55
» Etkinlik	57
» Varlık Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları	61
» Etkinlik	63
» Varlık Felsefesinin Temel Problemleri	67
» Yazılıya Hazırlık	69

04 BİLGİ FELSEFESİ

» Temaya Giriş - Bilgi Felsefesi	71
» Ön Hazırlık	73
» Etkinlik	74
» Bilgi Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları	77
» Etkinlik	79
» Bilgi Felsefesinin Temel Problemleri	83
» Yazılıya Hazırlık	85

05 AHLAK FELSEFESİ

» Temaya Giriş - Ahlak Felsefesi	87
» Etkinlik	89
» Ahlak Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları	93
» Ön Hazırlık	95
» Etkinlik	96
» Ahlak Felsefesinin Temel Problemleri	99
» Yazılıya Hazırlık	101

06 ESTETİK VE SANAT FELSEFESİ

» Temaya Giriş - Estetik ve Sanat Felsefesi	103
» Etkinlik	105
» Estetik ve Sanat Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları	108
» Etkinlik	110
» Estetik ve Sanat Felsefesi'nin Temel Problemleri	113
» Yazılıya Hazırlık	115

07 SİYASET FELSEFESİ

» Temaya Giriş - Siyaset Felsefesi	117
» Etkinlik	119
» Siyaset Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları	121
» Etkinlik	123
» Siyaset Felsefesinin Temel Problemleri	127
» Yazılıya Hazırlık	129

08 DİN FELSEFESİ

» Temaya Giriş - Din Felsefesi	131
» Etkinlik	133
» Din Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları	135
» Etkinlik	137
» Din Felsefesinin Temel Problemleri	141
» Yazılıya Hazırlık	143

09 BİLİM FELSEFESİ

» Temaya Giriş - Bilim Felsefesi	145
» Etkinlik	147
» Bilim Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları	150
» Etkinlik	152
» Bilim Felsefesinin Temel Problemleri	156
» Yazılıya Hazırlık	158
» Notlarım	160

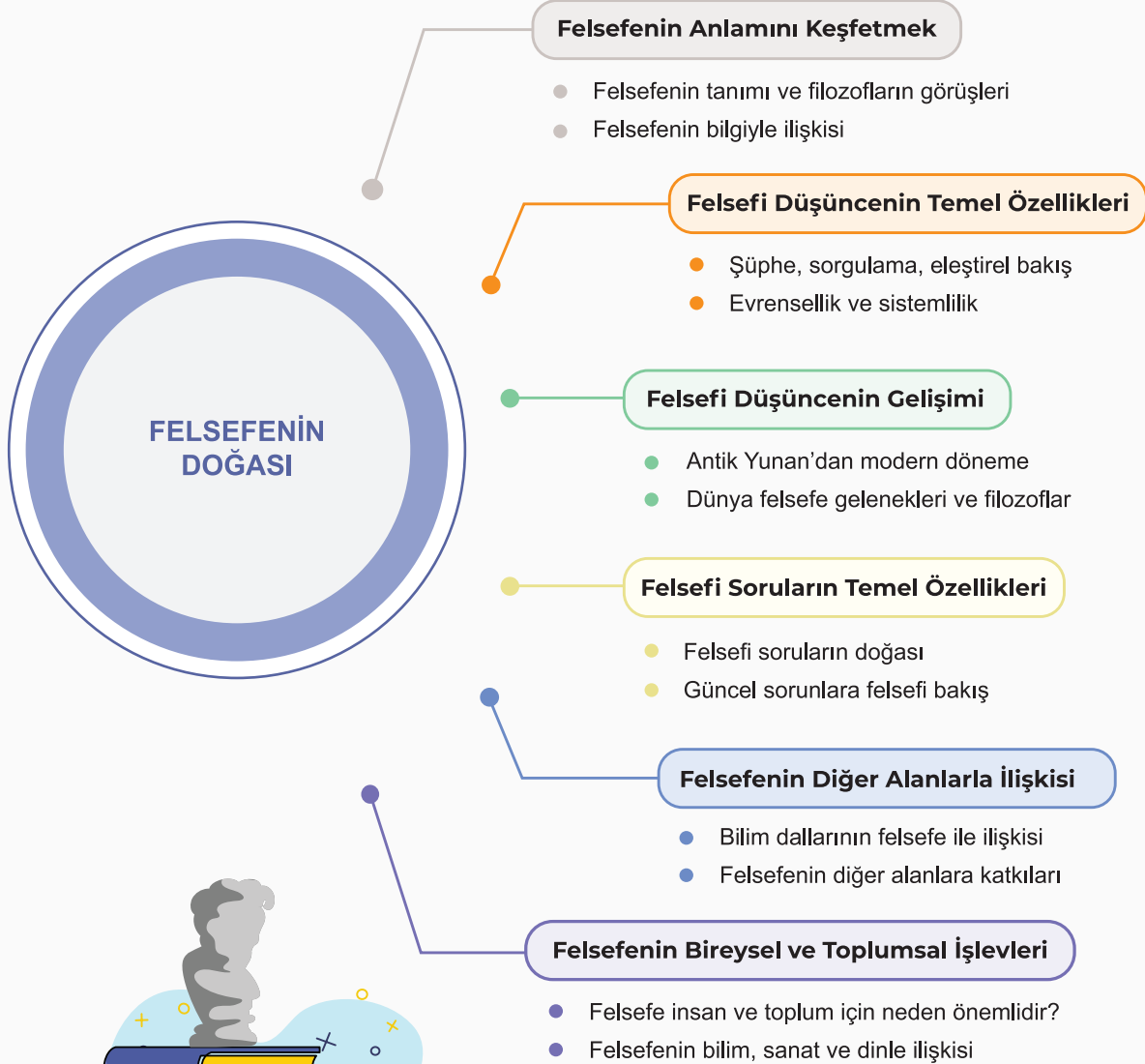
Bu temada neler öğreneceğiz?

“İnsan, doğası gereği bilmek ister. Bu bilme isteği, hayretle başlar.”
Aristoteles - Metafizik

Aristoteles'in bu sözü, felsefenin doğuşunda insanın merak ve hayretinin olduğunu vurgular. Felsefe, sorularla başlayan bilgelik arayışıdır ve hem bireyi hem de insanın dünyayla ilişkisini anlamlandırır. Bu anlayıştan yola çıkarak, felsefenin anlamını, işlevlerini ve tarihsel yolculuğunu keşfedeceğiz.

Aşağıdaki başlıklar bize rehberlik edecek:

Etkinlik-1

Yandaki QR kodunu kullanarak verilen videoyu izleyin. Videoda geçen bilgiler ve anlatılanlar doğrultusunda, aşağıda yer alan soruları dikkatlice yanıtlayınız. Soruları yanıtlarken hem videoda verilen ipuçlarından hem de kendi yorumlarınızdan faydalanabilirsiniz.

- Apollon Tapınağı'nın kapısında hangi ifade yer almaktadır? Bu ifadeyle felsefi düşünce arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Bu bağlamda, bireyin kendini tanıma sürecinin felsefenin gelişimindeki rolünü tartışınız. (İpucu: "Kendini bil" ifadesi ile felsefenin sorgulama temelli doğası arasındaki ilişkiye odaklanınız.)

- Videodaki bilgilerden hareketle, felsefenin ortaya çıktığı coğrafyanın (Antik Yunan) hangi özellikleri felsefenin doğuşuna katkı sağlamıştır? Bu özelliklerin (coğrafi, ekonomik, sosyal ve kültürel) felsefenin gelişimindeki etkilerini açıklayınız. (Örneğin, özgür düşüncenin teşvik edildiği bir ortam, doğa olaylarının açıklanmasında rasyonel düşünceye duyulan ihtiyaç ve ticaret sayesinde farklı kültürlerle etkileşim.)

- "Sen kimsin?" sorusu ile bireyin kimliğini ve varlığını sorgulaması arasında nasıl bir bağlantı kurabilirsiniz? Bu soruyu yanıtlayarak kendi felsefi düşüncenizi oluşturmayı deneyiniz. Ayrıca, bu sorunun felsefi sorgulama sürecindeki önemini açıklayınız. (Felsefenin bireyin kendini tanıması ve anlamlandırması üzerindeki etkilerini dikkate alınız.)

Etkinlik-2

Aşağıdaki boşluklara uygun cevapları yazınız.

- 1 Hint felsefesinde _____ ve _____ konuları önemli yer tutar.
- 2 Konfüçyüs, _____ felsefe geleneğinin önemli bir temsilcisidir.
- 3 Thales, evrenin temel maddesini _____ olarak düşünmüştür.
- 4 İslam felsefesinin ana konularından biri _____ tır.
- 5 Anglosakson felsefe _____ yaklaşımı benimsemiştir.
- 6 John Dewey, eğitim konusunda _____ temele almıştır.

Okuma Metni

“Hangi karar beni daha mutlu eder?”

Felsefe sadece soyut bir düşünce alanı değil, aynı zamanda hayatın içinde karşılaşılan temel sorunlara bir cevap arayışıdır. İnsanlar, adalet, mutluluk, özgürlük gibi kavramlar üzerine düşünerek ve tartışarak aslında farkında olmadan felsefe yaparlar. Örneğin, bir arkadaşlık ilişkisini değerlendirirken “Adalet mi yoksa sadakat mi daha önemlidir?” gibi sorular sormak, etik bir sorunu ele almak anlamına gelir. Benzer şekilde, “Hangi karar beni daha mutlu eder?” diye düşünmek, bir felsefi sorgulamadır. Felsefe, insanın merak, hayret ve sorgulama kapasitesine dayanır. Hayatın rutinlerine kapılmış bireyler, çoğu zaman bu soruları göz ardı eder. Ancak, gündelik yaşamda yapılan küçük felsefi sorgulamalar bile bireyin düşünme kapasitesini geliştirir ve hayatı daha anlamlı kılar. Örneğin, sabah kalktığınızda “Bu günümü nasıl daha iyi değerlendirebilirim?” sorusu bile felsefi bir yaklaşımdır. Felsefenin eleştirel, sistemli ve rasyonel özellikleri sayesinde bireyler, bu soruları daha derinlemesine sorgulayabilmektedir.

Yukarıdaki metinden yola çıkarak, gündelik hayatınızda farkında olmadan kullandığınız ve felsefenin temel özellikleriyle ilişkilendirdiğini birkaç örnek yazınız.

Anahtar Kavramlar

Felsefenin Temel Özellikleri

1

Hayret ve Merak

Felsefenin başlangıç noktası, hayret ve meraktır. Antik Yunan filozofu Aristoteles’e göre, insanlar filozof olmaya hayret ederek başlarlar. Doğanın gizemleri ve yaşamın anlamı üzerine düşünmek, felsefi sorgulamanın temel taşıdır.

2

Şüphe ve Sorgulama

Felsefe, dogmatik kabulleri sorgulama üzerine kuruludur. Örneğin “Metodik Şüphe” yöntemiyle Descartes, kendi felsefesinde sorgulama ve şüpheyi vurgulamıştır.

3

Rasyonel ve Tutarlı Olma

Felsefi düşünce, mantıksal bir temele dayanır ve çelişkilerden kaçınır. Düşünceler, akılcı bir çerçevede açıklanır ve gerekçelendirilir.

4

Refleksif ve Eleştirel Olma

Felsefe, düşünceleri yalnızca oluşturmaz, aynı zamanda bu düşünceler üzerine düşünür. Eleştirel bakış açısı, hem bireyin hem de toplumun gelişimine katkı sağlar.

5

Sistemli ve Evrensel Olma

Felsefi yaklaşım, konuları derinlemesine ve sistemli olarak ele alır. Ayrıca, evrensel sorulara odaklanarak tüm insanlığı ilgilendiren problemleri irdeler.

6

Yığılmıli İlerleme

Felsefe, tarih boyunca biriken bilgilerle zenginleşir. Her filozof, kendinden önceki düşünceleri eleştirerek ya da genişleterek bir düşünce zinciri oluşturur.

Etkinlik-4

Felsefi Soruları Belirleyin

Aşağıdaki soruların hangilerinin felsefi bir soru olduğunu düşünüyorsunuz? Felsefi olduğunu düşündüğünüz soruları işaretleyiniz.

Adalet nedir?

☐

Bugün hava kaç derece?

☐

Hangi yemek en lezzetlidir?

☐

Doğru bilgi var mıdır?

☐

Gerçeklik var mıdır?

☐

En sevdiğin renk hangisi?

☐

İnsan vücudunda kaç kemik bulunmaktadır?

☐

İnsan olmak ne anlama gelir?

☐

İnsanlar özgür iradeye sahip midir?

☐

Telefonu kim icat etti?

☐

Etkinlik-5

Felsefi Soruları Belirleyin

Aşağıdaki soruların hangilerinin felsefi bir soru olduğunu düşünüyorsunuz? Felsefi olduğunu düşündüğünüz soruları metin üzerinde işaretleyiniz.

Kırmızı Hap mı? Mavi Hap mı?

Matrix, yalnızca bir bilimkurgu filmi değil, aynı zamanda derin felsefi sorularla dolu bir yapıt olarak dikkat çeker. Filmin temel felsefi sorusu, "Gerçeklik nedir?" sorusudur. Neo'nun yaşadığı dünya bir simülasyondur ve bu, algıladığımız gerçekliğin doğruluğunu sorgulamamıza neden olur. Bir diğer önemli felsefi soru ise, "Seçimlerimiz özgür mü, yoksa önceden belirlenmiş midir?" sorusudur. Neo'nun kırmızı hap ile mavi hap arasında yaptığı seçim, özgür irade ve kader konusundaki felsefi tartışmalara güçlü bir gönderme yapar. Ayrıca, insanın varoluşsal amacı ve kendini keşfetme yolculuğu da filmde ele alınan önemli bir temadır.

Filmde Neo ve Morpheus arasında geçen bir diyalog aşağıda verilmiştir.

Morpheus: – Gerçekliğin ne olduğunu merak mı ediyorsun, Neo? Gerçeklik, şu anda beyninin algıladığı bir elektrik sinyalinden başka bir şey olmayabilir.

Neo: – Yani gördüğüm ve hissettiğim her şey sahte mi?

Morpheus: – Sahte veya gerçek... Bu farkı nasıl ayırt edersin? Eğer tüm hayatın boyunca bir simülasyonda yaşadıysan, bunun farkına varabilir miydin?

Neo: – Peki, gerçek dünyaya ulaşmak mümkün mü? Yoksa bu da bir yanılsama mı?

- 1) Neo'nun sorduğu soruları dikkatlice okuyunuz. Sizce bu sorular felsefi sorular mıdır? Neden felsefi olduklarını veya olmadıklarını düşündüğünüzü açıklayınız.

- 2) Siz kırmızı hapı mı yoksa mavi hapı seçerdiniz? Neden? Bu soruya cevap vermek sizin için kolay oldu mu? Nedenini açıklayınız.

1. Bir doğa yürüyüşünde karşınıza çıkan birine “Bu ormandaki en eski ağaç hangisidir?” diye sorduğunuzda alacağınız cevap, somut bir gözleme ya da bilgiye dayanabilir. Ancak “Bu orman neden var? Evrenin başlangıcı nasıldır?” gibi sorular, aynı doğrudanlıkta yanıtlanamaz. Felsefi sorular, günlük pratik meselelerin ötesine geçer ve daha derin, çoğu zaman spekülâtif düşünceler gerektirir.

Bu parçadan hareketle, aşağıdaki yargılardan hangisi felsefi soruların niteliğini en doğru şekilde ifade eder?

- A) Kesin cevaplara ulaşmayı amaçlar.
- B) Evrenin ve varlığın anlamına dair bir arayıştır.
- C) Yalnızca bireysel sorunlara odaklanır.
- D) Bilimin çözemediği tüm sorunları ele alır.
- E) Kesinlikten ziyade kişisel deneyimleri esas alır.

2. Felsefe, insan aklının sınırlarını sorgulayan, varlık, bilgi, ahlak ve toplum üzerine temel sorular soran bir disiplindir. Tarih boyunca filozoflar, “Evren neden vardır?” ya da “İnsan, mutlak bir bilgiye ulaşabilir mi?” gibi sorular sorarak, düşünceye dayalı yanıtlar aramışlardır. Bu sorular, yalnızca bir gerçeği açıklamaya çalışmakla kalmaz, aynı zamanda insanın kendini, çevresini ve evreni anlamasına katkı sağlar. Örneğin Descartes, düşüncenin ve aklın doğasını sorgularken, Kant, insan zihninin bilgiyi nasıl organize ettiğini araştırmıştır. Günümüzde bile felsefi sorular, yalnızca akademik tartışmalarda değil, günlük hayatta da etkisini sürdürmektedir. Felsefe, kesin cevaplardan çok, eleştirel ve yaratıcı düşünme yolları sunar.

Bu bağlamda, aşağıdaki sorulardan hangisinin felsefi bir sorgulama niteliği taşıdığı söylenebilir?

- A) İnsanların mutluluğu için en iyi yönetim şekli nedir?
- B) Dünya üzerinde farklı iklimlerin oluşmasının temel nedeni nedir?
- C) Günlük hayatta elektrik nasıl üretilir?
- D) Fizik yasalarının evrendeki etkileri nelerdir?
- E) Hangi tarım yöntemleri mahsul verimini artırır?

3. Felsefe, tarih boyunca birikmiş düşüncelerin eleştirilmesi ve yeniden yorumlanmasıyla sürekli bir ilerleme kaydeder. Her filozof, kendisinden önce gelen düşünceleri eleştirerek, sorgulayarak veya genişleterek insan düşüncesine katkıda bulunur. Bu yığılımlı ilerleme, felsefenin yalnızca bireysel bir çabanın ürünü olmadığını, aynı zamanda kolektif bir entelektüel mirasa dayandığını ortaya koyar. Ancak bu birikim, yalnızca geçmişin tekrarına indirgenemez; çünkü her yeni felsefi sistem, geçmiş sistemlerle bir diyalog içinde yenilik katar. Bu süreç, insanlığın ortak bilgi mirasını zenginleştirirken, felsefenin tarih boyunca dinamik ve değişime açık bir yapıya sahip olduğunu da gösterir. Felsefi birikim, geçmişten gelen bilgileri reddetmek yerine onları dönüştürerek yenilikçi bir çerçeve oluşturur.

Felsefenin yığılımlı ilerleme özelliğiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Felsefe, geçmiş düşünceleri sorgulayarak gelişir.
- B) Her filozof, önceki düşünceleri genişleterek katkı sağlar.
- C) Geçmiş düşünceler aynı şekilde tekrar edilir.
- D) Felsefe bir kolektif miras olarak ilerler.
- E) Geçmiş düşüncelerle kurulan diyalog, yenilik yaratır.

4K

4. Felsefe, olgular dünyasının ötesine geçerek varlık, bilgi, değer ve anlam gibi soyut kavramlara yönelir. Bu süreçte felsefi sorular, insanın akıl yürütme ve sorgulama becerisini derinleştirme amacı taşır. Filozoflar, soruların cevaplardan daha değerli olduğuna inanır; çünkü sorular, düşünceyi genişletir ve insanın bilme sınırlarını zorlar. Felsefi düşüncenin amacı, kesin bir sonuca ulaşmaktan çok, düşünme ve sorgulama süreçlerinin kendisinde anlam bulmaktır. Bu nedenle felsefe, akılcı ve eleştirel bir sorgulama etkinliği olarak insanın düşünce dünyasını şekillendirmeye devam eder.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Felsefi düşünce, kesin bir sonuca ulaşmayı hedeflemez.
- B) Felsefe, insan aklının sorgulama kapasitesini derinleştirir.
- C) Felsefi sorular, insanın bilme sınırlarını genişletme amacı taşır.
- D) Felsefe, yalnızca var olanı ele almaktadır.
- E) Felsefe, düşünce ve sorgulama süreçlerinde bir anlam bulur.

5. Descartes'ın "Metodik Şüphe" yöntemi, tüm bilgilerin geçerliliğini sorgulamayı temel alır. Descartes, bu yöntemle, duyuların yanıltıcılığından hareketle, hiçbir bilgiyi başlangıçta doğru kabul etmemiştir. Yalnızca açık ve seçik bir şekilde doğruluğu tartışılmaz olan bilgi, bu şüphe sürecini geçebilir. Bu, felsefenin, dogmalara karşı eleştirel bir duruş geliştirmesi ve kesin bilgiye ulaşmak için radikal bir sorgulama süreci oluşturmasını sağlamıştır. Ancak bu yöntemde kesin bilgiye ulaşmanın zorluğu da vurgulanır çünkü şüphe süreci, insan bilgisinin sınırlı yapısını ortaya koyar ve kendini araçsallaştırır.

Metne göre, Descartes'ın "Metodik Şüphe" yöntemi felsefi düşünceye hangi katkıyı yapmaktadır?

- A) Tüm bilgileri geçersiz kabul ederek dogmaları güçlendirir.
B) Bilginin değerini sorgulamanın merkezine koyar.
C) Şüpheyi bir amaç olarak değil, kesin bilgiye ulaşmanın aracı olarak kullanılır.
D) İnsan bilgisinin sınırsızlığını kanılar.
E) Duyularla edinilen bilgiyi mutlak bir gerçeklik olarak kabul eder.

6. Felsefi düşüncenin önemli bir özelliği, çelişkilerden kaçınan rasyonel bir temele dayanmasıdır. Felsefe, ele alınan her düşüncenin mantık çerçevesinde analiz edilmesini ve gerekçelendirilmesini zorunlu kılar. Bu rasyonalite, yalnızca düşüncelerin tutarlı olmasını sağlamaz; aynı zamanda felsefi tartışmaların evrensel bir geçerliliğe ulaşmasına da katkıda bulunur. Ancak, felsefe her ne kadar akılcı bir yapıya sahip olsa da, insanın hayal gücünü ve sezgilerini bütünüyle dışlamaz; bu öğeler, rasyonel çerçevenin ötesine geçmeden düşünceyi zenginleştirir.

Yukarıdaki parçadan hareketle, felsefi düşüncenin rasyonel yapısı aşağıdakilerden hangisini mümkün kılar?

- A) Sezgi ve hayal gücünün tamamen dışlanması
B) Evrensel geçerliliği olmayan bireysel görüşlerin savunulmasını
C) Mantıksal bir temele dayanan ve çelişkilerden uzak bir tartışma zeminini
D) Duyguların rasyonel düşünce üzerindeki etkisinin artırılmasını
E) Bilimsel yöntemlerin felsefenin merkezine alınmasını

7. Felsefe, yalnızca düşüncelerin oluşturulmasıyla değil, bu düşüncelerin eleştirel bir şekilde analiz edilmesi ve sorgulanmasıyla da ilgilidir. Felsefenin refleksif yapısı, bireyin kendi düşüncelerini, değerlerini ve toplumsal normları eleştirel bir gözle değerlendirmesini sağlar. Bu süreç, bireyin yalnızca kendisini değil, içinde bulunduğu toplumu da anlamlandırmasını mümkün kılar. Ancak eleştirel bakış, yalnızca yıkıcı bir sorgulama değildir. Felsefe, mevcut düşünce sistemlerini dönüştürme ve geliştirme fırsatı sunar. Bu özelliğiyle felsefe, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde değişim ve yenilik süreçlerini destekleyen bir mekanizma olarak işlev görür. Refleksif düşünce, bireyi kendi değerleri ve yargılarıyla yüzleşmeye zorlar, aynı zamanda onun daha derin ve geniş bir bakış açısı geliştirmesine katkı sağlar.

Felsefenin refleksif ve eleştirel olma özelliğiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Toplumsal normları eleştirel bir gözle inceleme imkânı sağlar.
B) Düşünceleri yalnızca yıkıcı bir mekanizma olarak ele alır.
C) Hem bireysel hem toplumsal dönüşüme katkı sağlar.
D) Düşünce sistemlerini geliştirme fırsatı yaratır.
E) Bireyin kendi değerlerini sorgulamasını teşvik eder.

4<

8. Felsefi sorular, diğer disiplinlerin sorularından farklı bir doğaya sahiptir. Bunlar, kesin cevaplardan ziyade sürekli sorgulama ve anlam arayışını teşvik eder. Örneğin, bir bilimsel soru olgulara ve gözleme dayanarak çözülebilirken, "Evrenin bir amacı var mı?" veya "İyi ve kötü nedir?" gibi felsefi sorular, akıl yürütme ve eleştirel düşünme yoluyla ele alınır. Felsefi sorular genellikle bireyin ve insanlığın temel varoluş problemlerine odaklanır ve bu nedenle evrensel bir nitelik taşır. Bu soruların bir başka özelliği de, onların kolayca cevaplanamaması ve cevaplandıklarında bile yeni sorulara yol açmasıdır. Felsefe, kesin sonuçlardan çok, bu soruların kendisiyle ilgilenir. Bu yüzden felsefi düşünce bir cevap değil, bir süreçtir.

Felsefi soruların özellikleriyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Sorgulama sürecine dayanır.
B) İnsanlığın temel varoluş problemlerine odaklanır.
C) Evrensel bir nitelik taşır.
D) Kesin cevaplara ulaşmayı hedefler.
E) Yeni sorulara yol açabilir.

10. SINIF FELSEFE YAZILI SINAVI - 2

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. Aşağıdaki kitaplardan alınan alıntıları, karşılarında belirtilen kutulara uygun şekilde eşleştiriniz ve her bir alıntının hangi felsefi özelliğe işaret ettiğini belirleyiniz.

Kitaplarla Felsefe

1.

Sofie'nin Dünyası: "...iyi bir filozof olmak için gereksindiğimiz tek şey hayret etme yeteneğimizdir..."

Yığılımlı İlerleme

2.

Küçük Prens: "Bir çiçeği seviyorsanız ve o yok edilirse, yıldızların sönmesi anlamına gelir mi?"

Hayal Etme

3.

Küçük Prens: "Milyonlarca yıldız var. Onların sahibiyim ama yıldızlara nasıl sahip olunur?"

Sistemlilik

4.

Sofie'nin Dünyası: "Büyük sorular üzerine düşünmenin fiil çekimlerini ezberlemekten daha önemli olduğuna karar vermişti."

Merak Etme

5.

Küçük Prens: "Fenerci, gezegenin dönüşüne göre dakik bir sistemle fenerini yakıp söndürür."

Evrensellik

6.

Küçük Prens: "Yıldızlar, insanlar için farklı anlamlar taşır ama hepsi birbirine bağlıdır."

Şüphe Duyma

7.

Simyacı: "Bütün sabah dar sokaktan gelip geçenlere baktı; pek az insan gelip geçmişti. Bu durum yıllardır böyleydi ve geçenlerin hepsinin alışkanlıklarını biliyordu."

Refleksif Olma

2. Aşağıda verilen kodu okutup türküyü dinleyiniz. Ardından aşağıdaki sözlerden felsefenin özellikleriyle ilgili olduğunu düşündüklerinizi işaretleyiniz ve yan kısımda verilen kutuya neden onları işaretlediğinizi açıklayınız.

Bir anadan dünyaya gelen yolcu
Görünce dünyaya gönül verdin mi?

Vade tek mil olup ömür dolmadan
Emanetçi emanetin almadan

Kimi büyük kimi böcek kimi kul
Bunlar neden nedenini sordun mu?

Ömrünün bağının gülü solmadan
Varıp bir canana ikrar verdin mi

İnsan ölür ama ruhu ölmez
Bunca mahlukat var hiçbiri gülmez

Garip bülbül gibi feryat ederiz
Cehalet elinde küskün kederiz

Cehennem azabı zordur çekilmez
Azap çeken hayvanları gördün mü

Hep yolcuyuz böyle gelir gideriz
Dünya senin vatanın mı yurdun mu?

İnsandan doğanlar insan olurlar
Hayvandan doğanlar hayvan olurlar
Hepsi de bu dünyaya gelirler
Ana haktır sen bu sırta erdin mi

Neşet Ertaş Yolcu

1. Bazı görüşler, felsefenin yalnızca soyut fikirlerden ibaret olduğunu ve pratik yaşamla ilişkisiz olduğunu öne sürer. Bu görüşler, felsefenin bireyin kendini anlaması ve yaşamına yön vermesi üzerindeki etkisini göz ardı eder. Felsefe, yaşamın anlamını sorgulama, bireyin içsel dünyasını keşfetme ve toplumsal sorunlara çözüm arayışı gibi işlevleriyle, teorik olduğu kadar pratik bir alan da sunar. Dahası, felsefi düşünce, bireyi geçmiş alışkanlıklarını sorgulamaya teşvik ederken, toplumu daha adil ve bilinçli bir yapıya dönüştürme potansiyeline de sahiptir.

Bu parçada felsefe ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Felsefe, bireyin kendi yaşamına anlam katmasını sağlar.
- B) Felsefe, toplumsal adaletin gelişiminde rol oynar.
- C) Felsefe, yalnızca akademik bir alan olarak kalır ve bireylerin yaşamıyla doğrudan ilişkili değildir.
- D) Felsefe, bireyi geçmiş alışkanlıklarını sorgulamaya yönlendirir.
- E) Felsefe, hem bireysel hem de toplumsal sorunlara çözüm arar.

3. Felsefe, insanın varlık, bilgi, değer ve anlam gibi temel kavramlar üzerine düşünmesini sağlayan bir disiplindir. Filozoflar, bu alanlarla ilgili farklı perspektifler sunmuş ve aynı sorulara farklı cevaplar vermiştir. Ancak, felsefenin asıl değeri, bu farklı cevaplardan çok, bireyleri daha derin bir sorgulamaya yönlendirme gücünde yatar. Felsefe, bireylerin yaşamlarını anlamlandırma sürecine katkıda bulunurken, toplumsal olarak da adalet ve etik gibi kavramların gelişimine rehberlik eder.

Bu parçada felsefe ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Felsefe, bireyleri temel kavramlar hakkında düşünmeye yönlendirir.
- B) Felsefe, farklı bakış açılarını bir araya getirerek zengin bir tartışma alanı sunar.
- C) Felsefenin değeri, kesin ve tek bir cevap sunmasından kaynaklanır.
- D) Felsefe, bireylerin yaşamlarını anlamlandırmasına yardımcı olur.
- E) Felsefe, toplumsal kavramların gelişimine katkıda bulunur.

4<

2. Descartes'a göre felsefe, kesin bilgiye ulaşma çabasıdır; Kant'a göre ise insanın anlama yetisinin sınırlarını incelemektir. Felsefe, belirli bir alanla sınırlı olmayan, tüm varlık ve bilgi türlerini sorgulama amacını taşır. Ancak bilim, doğrudan belirli bir konu üzerine yoğunlaşır ve deneysel yöntemler kullanarak somut sonuçlar üretir. Örneğin, fizik doğanın işleyişini açıklamaya çalışırken, biyoloji canlıların yapısını ve davranışlarını inceler. Felsefe ise bir alanla sınırlı kalmaz, "evrenin doğası nedir?", "bilgiye nasıl ulaşırız?" gibi temel soruları ele alır.

Bu parçada felsefe ile bilim arasındaki ayrımı aşağıdakilerden hangisine dayandırılmaktadır?

- A) Araştırma yöntemlerinin farklılığı
- B) Ele alınan konuların kapsamı
- C) Ulaşılan sonuçların değeri
- D) Çalışma alanlarının çeşitliliği
- E) Bilgiye ulaşma yollarının kesinliği

4. Kant'ın transandantal idealizm kuramı hem felsefi hem de bilimsel düşünce üzerinde derin bir etki bırakmıştır. Özellikle modern epistemolojinin temellerini atan Kant, bilginin hem akıl hem de deney yoluyla edinildiğini savunmuştur. Bu yaklaşım, bilim insanlarının doğa yasalarını anlamada ve matematiksel modeller geliştirmede yeni yöntemler benimsemelerine katkıda bulunmuştur. Kant'ın düşünceleri, etik teorilerden estetik anlayışına kadar farklı alanlarda da etkili olmuştur.

Bu parçada Kant'ın düşüncelerine dayanarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Felsefe yalnızca teorik bir etkinlik olarak kalmıştır.
- B) Kant'ın görüşleri, bilimsel düşüncenin sınırlarını genişletmiştir.
- C) Kant, yalnızca matematik ve doğa bilimleriyle ilgilenmiştir.
- D) Felsefe, bilimsel keşiflere katkıda bulunacak şekilde değişmez kurallar sunar.
- E) Kant'ın epistemolojisi, yalnızca etik alanında etkili olmuştur.

5. Ali: "Felsefenin birey için ne gibi faydaları var sence?"

Ayşe: "Bence en önemli faydası özgür düşünmeyi öğretmesi. İnsan, çevresindeki olayları sorgular, anlamaya çalışır ve kendini tanır."

Ali: "Doğru, ama ben felsefenin topluma olan katkılarını da önemli buluyorum. Adalet, özgürlük ve etik değerlerin temellerini oluşturuyor."

Ayşe: "Kesinlikle katılıyorum. Ama aynı zamanda bireylerin yalnızca özgür düşünmesini değil, doğru ve etik kararlar almasını da sağlıyor."

Ali: "O zaman felsefenin bireysel ve toplumsal boyutlarını birlikte düşünmek gerekiyor. Bireyleri geliştirirken topluma da yön veriyor."

Ayşe: "Aynen öyle. Felsefe hem bireyi hem de toplumu etkileyen bir rehber gibi."

Yukarıdaki diyaloga göre felsefenin bireysel ve toplumsal işlevleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Bireylere özgür düşünme becerisi kazandırır.
- B) Adalet ve etik değerlerin temelini oluşturur.
- C) Toplumsal değerlerin oluşmasında rol oynar.
- D) Bireylerin doğru ve etik kararlar almasına yardımcı olur.
- E) Felsefe ekonomik sistemleri düzenler.

6. Hayatta en temel ihtiyaçlar karşılandıktan sonra bile insanlar, kendilerini anlamlandırmak ve yaşamlarına yön vermek için daha derin bir arayışa girerler. Bu arayış, yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda manevi bir tatmin arayışıdır. İnsanlar, yaşamın anlamını, varoluşun nedenlerini ve geleceğin belirsizliğini sorgularlar. Bu sorgulamalar, insana özgü bir ihtiyaç olan düşünme ve anlam arayışıyla bağlantılıdır. İşte bu noktada felsefe devreye girer ve bireyin hayatına rehberlik eder.

Bu parçada felsefe ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Felsefe yalnızca bilimsel sorulara yanıt arayan bir disiplindir.
- B) İnsanların yaşamlarını anlamlandırma çabasına katkı sağlar.
- C) Felsefe, fiziksel ihtiyaçlara çözüm üretme konusunda etkilidir.
- D) Bireysel tatmin yerine, yalnızca toplumsal düzeni hedefler.
- E) Felsefe yalnızca soyut düşüncelerle ilgilenir, pratikte etkisi yoktur.

7. Toplamların gelişiminde felsefe, yalnızca bireysel düşünceyi değil, aynı zamanda toplumsal değerlerin ve etik ilkelerin oluşumunu da etkiler. Hukuk, siyaset ve ahlak gibi toplumsal alanlarda felsefi yaklaşımlar, toplumların daha adil ve bilinçli bir yapıya ulaşmasını sağlar. Örneğin, sosyal düzeni sağlamak ve bireylerin haklarını korumak gibi konular, felsefenin toplumsal işlevlerine dahildir. Ancak felsefenin toplumsal katkıları, sadece düzen ve adaletle sınırlı değildir; aynı zamanda bireylerin topluma katılımını ve kolektif bilinç geliştirmesini de teşvik eder.

Bu parçada felsefenin toplumsal işlevlerinden hangisi vurgulanmamıştır?

- A) Toplamların daha adil bir yapıya ulaşmasını sağlama
- B) Bireylerin haklarının korunmasına katkıda bulunma
- C) Sosyal düzenin sağlanmasında rehberlik etme
- D) Bilimsel keşiflerin yönlendirilmesine katkıda bulunma
- E) Toplum içinde kolektif bir bilinç geliştirme

4K

8. John Stuart Mill, bireysel özgürlüğü, insan mutluluğunun ve ahlaki ilerlemenin temeli olarak görmüştür. Ona göre, bireyin kendi düşüncelerini özgürce ifade edebilmesi ve seçimlerinde bağımsız olması hem bireysel hem de toplumsal gelişimin önündeki engelleri kaldırır. Mill, özgürlük probleminin çözümünün dogmatizm ve mutlakçılık gibi düşünce kalıplarından kurtulmakla mümkün olduğunu savunmuştur.

Bu paragraftan hareketle aşağıdakilerden hangisi felsefenin bireysel işlevlerinden biri değildir?

- A) Bireyin kendi düşüncelerini ifade edebilmesine yardımcı olur.
- B) Bireysel mutluluğun temellerini oluşturur.
- C) Toplumsal değerlerin ortaya çıkmasına katkı sağlar.
- D) Bireylerin özgün seçimler yapmasını teşvik eder.
- E) Dogmatik düşünce kalıplarından kurtulmayı sağlar.

Etkinlik-7

Argüman: Bir iddiayı desteklemek veya çürütmek için sunulan, öncüllerden bir sonuca ulaşan mantıksal yapıdır. Bir argüman, genellikle bir veya daha fazla öncülden oluşur ve bunlar sonucu destekler.

Aşağıdaki tabloda boş bırakılan sütunda hazır gıda tüketimiyle ilgili kendi argümanınızı oluşturunuz.

1. Öncül Önermesi	Teknolojik bağımlılık sosyal ilişkileri zayıflatır.	
2. Öncül Önermesi	Uzun ekran kullanımı fiziksel sağlığa zarar verir.	
3. Öncül Önermesi	Teknoloji bağımlılığı üretkenliği düşürür.	
4. Öncül Önermesi	Bu durum zihinsel sağlık sorunlarına yol açar.	
Sonuç Önermesi	Teknolojik bağımlılık kontrol edilmezse bireyler ve toplum zarar görecektir.	

Etkinlik-8

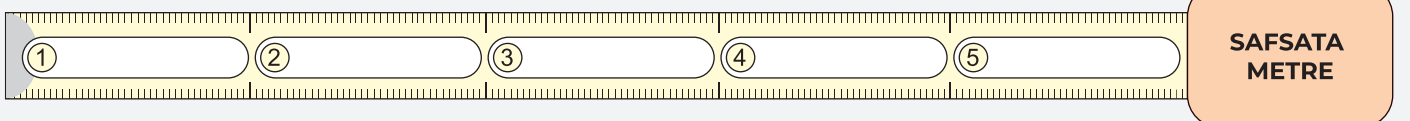
Her argüman mantıksal olarak geçerli veya doğru olmayabilir; bazen hatalı akıl yürütmelerle karşılaşabiliriz. Şimdi, bu yanıltıcı akıl yürütme biçimlerini ifade eden safsata kavramını inceleyelim.

Safsata: Görünüşte mantıklı gibi görünen ancak aslında mantıksal hatalar içeren, yanıltıcı veya geçersiz bir akıl yürütme biçimidir. Safsatalar, bir argümanın doğruluğunu desteklemek yerine kafa karışıklığı yaratır ve yanıltıcı sonuçlara yol açar. Bu tür akıl yürütme hataları, genellikle yanlış bilgilerin yayılmasına veya yanlış kararların alınmasına neden olabilir.

Aşağıdaki safsataları ve verilen örnekleri okuyup, bu safsatalara gündelik hayattan örnekler yazınız.

Duygusal Manipülasyon	Duygu sömürüsü yaparak bir kararı etkilemeye çalışma. "Bu projeyi reddetmek, yıllardır bu konuda çalışan insanların emeklerini hiçe saymak olur."	
Çoğunluğa Uygunluk	Bir şeyin doğru olduğunu kanıtlamak için popülerliğini öne sürme. "Herkes bu telefonu kullanıyor, o hâlde en iyisi bu olmalı."	
Yanlış İkilem	Sadece iki seçenek varmış gibi sunarak, diğer olasılıkları göz ardı etme. "Eğer sosyal medyayı tamamen yasaklamazsak, herkesin özel hayatı tehlikeye girer."	
Otomatik Ret	Bir fikri kaynağına dayanarak reddetme. "Bu araştırma bir ilaç şirketi tarafından finanse edilmiş, bu yüzden sonuçları güvenilir olamaz."	
İstatistiksel Yanıltma	İstatistikleri bağlamından kopararak yanlış sonuçlar çıkarma. "Bu uygulama, kullanıcıların %90'ı tarafından yüksek puan aldı, o hâlde mükemmel bir uygulama."	

Gündelik hayatta safsataları ne kadar fark edebiliyorsanız, safsata metre seviyeniz o kadar yüksektir. Yukarıdaki safsatalara verdiğiniz örnek sayısı, bu konudaki farkındalığınızı gösterir. Unutmayın, safsataları tanımak eleştirel düşünme becerisini geliştirmek için oldukça önemlidir!

Etkinlik-9

Schrödinger'in Kedisi: Düşünce Deneyinin Temelleri

Schrödinger'in kedisi, kuantum mekaniği ile klasik fizik arasındaki farkları göstermek için tasarlanmış bir düşünce deneyidir. Bu deney, kuantum fiziğinin gözlemlenene kadar belirsizlik içinde olduğunu ifade eder.

Yanda verilen QR'ı okutarak "Schrödinger'in Kedisi" düşünce deneyinin açıklamasını izleyiniz. Bu deneye yönelik yorumlarda (Kopenhag yorumu, Ensemble yorumu, ilişkisel yorum vb.) öne sürülen argümanları değerlendiriniz.

Kopenhag Yorumu

Gözlem yapılmadığı sürece, bir kuantum sistemi net bir durum almaz. Gözlem, sistemin süperpozisyon (birden fazla durumun aynı anda var olduğu durum) tek bir duruma çıkmasına neden olur.

Ensemble Yorumu

Süperpozisyon, yalnızca bir grup sistemin toplu davranışını anlamak için anlamlıdır; tek bir bireysel sistem için süperpozisyon ifadesi uygulanamaz.

İlişkisel Yorum:

Bir kuantum sisteminin durumu, gözlemcinin sistemle ilişkilendirdiği bilgiye bağlıdır. Yani, gerçeklik gözlemciye göre değişir.

Yukarıda verilen yorumların argümanlarını belirleyerek aşağıdaki kutuya sırayla yazınız.

Kopenhag Argümanı:

Ensemble Argümanı:

İlişkisel Yorum Argümanı:

Schrödinger'in kedisi düşünce deneyinden yola çıkarak, örnekte verilen argümana benzer bir argüman yazınız.

Örnek:

"Bir sınav sonucu açıklanana kadar, hem geçtim hem de kaldım diye düşünebilirim. Ancak sonuç açıklandığında gerçek durum netleşir."

Schrödinger'in kedisi düşünce deneyi yorumlarından hareketle aşağıdaki metinleri okuyunuz ve soruları yanıtlayınız.

Özdeşlik İlkesi

Tanım: Bir şey, her durumda kendisiyle özdeşdir ($A = A$).

Değerlendirme:

Schrödinger'in kedisi düşünce deneyinde kedi, kutunun içinde hem ölü hem diri olarak kabul edilir.

Kedinin bu iki durumu aynı anda taşımaya, özdeşlik ilkesiyle çelişir mi?

Çelişmezlik İlkesi

Tanım: Bir şey aynı anda hem doğru hem yanlış olamaz.

Değerlendirme: Kedinin aynı anda hem ölü hem diri olması, çelişmezlik ilkesiyle açıkça çatışır.

Süperpozisyon durumu bu ilkeyi geçersiz mi kılar?

Üçüncü Hâlin

İmkânsızlığı İlkesi

Tanım: Bir önerme ya doğrudur ya yanlıştır; üçüncü bir seçenek yoktur.

Değerlendirme:

Schrödinger'in kedisi, klasik mantıkta bu ilkeyi ihlal eder çünkü kedi hem ölü hem diri kabul edilir. **Süperpozisyon durumu, üçüncü bir hâlin varlığını mı öne sürer?**

Yeter-Sebeplilik İlkesi

Tanım: Her olayın veya durumun bir nedeni vardır.

Değerlendirme:

Schrödinger'in kedisinin durumunu belirleyen yeterli sebep, gözlem anıdır.

Gözlem yapılmaya kadar sistemin belirsizliği, yeter-sebeplilik ilkesini ihlal eder mi?

Mantık, doğru düşünme ve akıl yürütmenin temelidir. Ancak, gerçek hayat problemleri her zaman "doğru" veya "yanlış" ile sınırlı değildir. Çok değerli mantık belirsizlikleri, bulanık mantık dereceli durumları, deontik mantık ise etik ve kuralları analiz etmemizi sağlar. Tıptan hukuka, birçok alanda bu türler karmaşık sorunları çözmek için kullanılır.

Çok Değerli Mantık (Tıp)

Neden Kullanılır?

Gerçek hayatta doğruluk yalnızca "doğru" veya "yanlış" şeklinde net olmayabilir. Özellikle tıpta, test sonuçları belirsizlik taşıyabilir. Çok değerli mantık bu belirsizliği ifade edebilmek için kullanılır.

Kullanım

Hastalık teşhislerinde, örneğin COVID-19 testlerinde; pozitif, negatif ve belirsiz gibi ara durumların tanımlanmasını sağlar. Belirsiz durumlar için ek testler veya gözlemler önererek teşhiste doğruluğu artırır.

Bulanık Mantık (Programlama)

Neden Kullanılır?

Sistemlerin insanlar gibi belirsizlikleri anlayarak çalışmasını sağlamak için. Gerçek dünya, keskin sınırlarla ifade edilemeyecek durumlar içerir.

Kullanım

Akıllı cihazlarda, örneğin otomatik klima sistemlerinde, sıcaklık dereceleri belirli bir aralıkta değerlendirilir. Soğuk, konforlu, sıcak gibi kesin olmayan sınıflamalar yapılarak kullanıcının rahatını optimize eder.

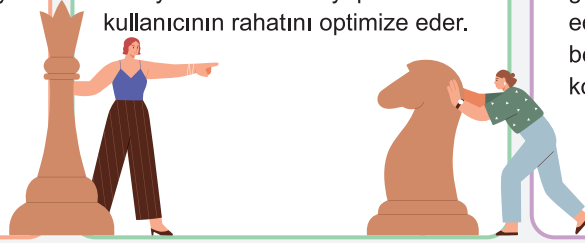
Deontik Mantık (Hukuk)

Neden Kullanılır?

Hukuki ve etik sistemlerde, kuralların açık bir şekilde ifade edilmesi ve davranışların kategorilere ayrılması gerekir. Deontik mantık, "ne yapılmalı", "ne yapılmamalı" ve "yapılabilir" gibi normatif durumları tanımlar.

Kullanım

Trafik kuralları; kırmızı ışıkta durmak zorunludur, alkollü araç kullanmak yasaktır gibi normatif düzenlemeleri ifade eder. Davranışların sonuçlarını belirleyerek sosyal düzenin korunmasına katkı sağlar.

2. Aşağıdaki ifadelere, yukarıda verilen farklı mantık türlerinden hareketle doğru (D) veya yanlış (Y) yazınız.

	D	Y
Çok değerli mantık, doğruluk değerlerini yalnızca "doğru" ve "yanlış" ile sınırlar.	☐	☐
Deontik mantık, etik ve normatif kuralları analiz etmek için kullanılır.	☐	☐
Bulanık mantık, doğruluk değerlerini kesin sınırlarla ifade eder.	☐	☐
Çok değerli mantık, tıpta belirsiz test sonuçlarını değerlendirmek için kullanılabilir.	☐	☐

3. Yukarıda açıklanan farklı mantık türlerinden yola çıkarak, aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

Çok değerli mantık, doğruluk değerlerini "doğru", "yanlış" ve gibi ara değerlerle ifade eder.

Deontik mantık, "", "yasak" ve "izin verilen" gibi normatif kategoriler üzerinde çalışır.

Bulanık mantık, sıcaklık gibi durumları dereceli olarak ifade etmek için kullanılır.

Hukukta, trafik kurallarını tanımlamak için mantığı kullanılabilir.

Bu temada neler öğreneceğiz?

“Varlık” kavramı en karanlık kavramdır. “Varlık” kavramı tanımlanamazdır. Bu, onun en yüksek evrenselliğinden çıkarsanır.”

Heidegger - Varlık ve Zaman

Martin Heidegger’in, “Varlık, en karanlık kavramdır; tanımlanamaz, çünkü en yüksek evrenselliğe sahiptir.” ifadesi, varlık felsefesinin temel sorunlarına ışık tutar. Varlık, çoğunlukla göz ardı edilen ancak varoluşun temelini oluşturan şeydir. “Varlık nedir?” sorusu, felsefenin en eski ve en derin sorularından biridir. Bu tema boyunca, insanın varlığını ve evrendeki yerini anlama çabasını ele alacağız. Varlık felsefesi, maddi ve soyut gerçeklikler arasındaki ilişkiyi sorgulayarak, hem bireysel öznenin düşünsel derinliğine hem de insanlığın kolektif düşünce birikimine katkıda bulunur. Bu derin soruların izinde, felsefenin varlık ve gerçeklik üzerine sunduğu yanıtları inceleyeceğiz.

Aşağıdaki başlıklar bize rehberlik edecek:

Varlık Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

- Varlığın sorgulanması ve temel kavramları
- Ontoloji ve metafiziğin sınırları
- Felsefenin ve bilimin varlığa bakışı

Varlık Felsefesinin Temel Problemleri

- Gorgias ve Parmenides’in varlık üzerine tartışmaları
- Platon’un idea kavramı, Aristoteles’in madde-form anlayışı ve Herakleitos oluş felsefesi
- Fenomenoloji ve varoluşçu yaklaşımın bakış açıları
- Nihilizm, realizm, idealizm, materyalizm, düalizm gibi akımların varlık tartışmalarına etkisi

Ön Değerlendirme Soruları

Gündelik hayatta sıkça kullanılan "var olmak" ifadesini nasıl tanımlarsınız?

Bir şeyin varlığını kanıtlamak için hangi yolları veya yöntemleri kullanabilirsiniz? Örneğin, bir arkadaşınıza hayalinizdeki bir nesnenin var olduğunu nasıl açıklarsınız?

Bilim ve felsefe varlıkla ilgili aynı soruları mı sorar?

İnsanların varlık ve evren üzerine merak duymalarının nedenleri neler olabilir?

Köprü Kurma

VR Oyunları ve Varlık Felsefesi: Dijital Gerçeklikte Varlık Sorunsalı

Sanal gerçeklik (VR) teknolojileri, gerçeklik ve varlık algımızı yeniden sorgulatmaktadır. "Varlık nedir?" ve "Gerçek olan nedir?" soruları, VR oyunları bağlamında yeniden ele alınabilir. VR'de kullanıcılar, fiziksel olarak var olmayan ama zihinsel ve deneyimsel düzeyde etkili olan dünyalarda varlıklarını deneyimlerler. Bu durum, varoluşçuluk ve fenomenoloji gibi yaklaşımlarla, varlığın fiziksel gerçekliğin ötesinde bir anlam taşıyabileceğini düşündürmektedir.

Platon'un Mağara Alegorisi ve VR

Platon'un Mağara Alegorisi, insanların gerçeklik algısının sınırlı olduğunu savunur. Mağaradaki zincirlenmiş bireyler, yalnızca duvardaki gölgeleri gerçek olarak kabul ederken; hakikat, mağaranın dışında bulunur. Bu, VR oyunlarının yarattığı gerçeklik algısıyla ilişkilendirilebilir.

Yanda verilen QR kodunu okutup Platon'un mağara alegorisiyle ilgili kısa bir video izleyiniz. İzledikten sonra, VR oyunlarındaki deneyimlerinizi alegorinin gölgelerle kurduğu ilişki üzerinden değerlendirerek düşüncelerinizi aşağıdaki kutuya yazınız.

Kısa bilgiler

Varlık felsefesi, "varlık" kavramını ve onun doğasını sorgular. Temel hedefi, varlığın ne olduğunu, nasıl bir yapıya sahip olduğunu, evrendeki yerini ve insanın bu varlıkla olan ilişkisini açıklamaktır. Bu bağlamda, varlık felsefesi tarih boyunca filozofların yoğun ilgisini çekmiş ve geniş bir düşünsel tartışma alanı oluşturmuştur.

"İnsanın ilk sorularından bugüne kadar getirdiği sorularda ortak olan nedir?" diye sorulsa makul cevaplardan biri "Hep bir varlığa yönelik olduğudur." denebilir. İnsan akıllı yaşadığı dünyayı sorgulamaya başlayarak nesneleştiriyor ve bu nesneleştirme aslında hep bir var olana yönelme hep bir var olanı konu edinme olarak ortaya çıkıyor. Aristoteles, varlık felsefesini "var olanların bilimi" diye tanımlar. Ona göre farklı olan bütün şeylerin ortak özelliği "var olan" olmalarıdır. Canlı ya da cansız, soyut ya da somut tüm olanlarda "var olma" ortaktır. **Var olan her şeyde ortak olanın sorgulanmaya başlanmasıyla varlık felsefesinin ortaya çıktığı söylenebilir.**

Etkinlik-1

Aşağıda Shakespeare'in Hamlet adlı eserinden üç adet alıntıya yer verilmiştir. Bu alıntılardan "varlık" ile ilgili olanı "V" harfi ile işaretleyiniz.

"Kral olmak için doğmuş birinin karşısına bu kadar engel çıkar mı?"

"Günahlarımı yüzüme vuruyorlar, içimdekini benden iyi biliyorlar."

"Olmak ya da olmamak, işte bütün mesele bu."

Anahtar Kavramlar

Varlık Felsefesinin Temel Kavramları

1 Fenomen: Dış dünyada gördüğümüz ya da algıladığımız şeylerin bizim için ortaya çıkış şeklidir. Felsefede, özellikle fenomenoloji akımında, **insan bilincinde deneyimlenen şeylerin** nasıl görüldüğünü incelemek için kullanılır.

2 İdea: Zihnimizde oluşan düşünce ya da hayal edilen kavramdır. Felsefede, özellikle Platon'un teorisinde, maddi dünyanın temelini oluşturan **soyut ve değişmez** formlardır.

3 Madde: Dokunabildiğimiz, görebildiğimiz ya da hissedebildiğimiz her şeydir. Felsefede, **fiziksel** dünyanın temel yapı taşı olarak düşünülür ve ruh gibi soyut kavramlarla karşılaştırılır.

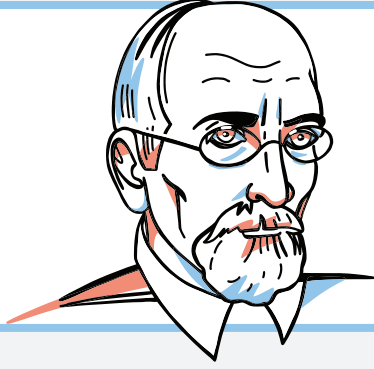
4 Oluş: Bir şeyin zamanla değişip başka bir şeye dönüşmesidir. Herakleitos'un "**Her şey akar**" ifadesinde olduğu gibi, sürekli değişim ve hareketi anlamak için kullanılır.

5 Öz: Bir şeyi, tam olarak "**o şey**" yapan en temel özelliğidir. Varlıkların geçici özelliklerinden ayrılan, değişmez niteliğini ifade eder.

6 Töz: Kendi başına var olan, **başka bir şeye bağlı olmayan şeydir.** Evrenin ya da varlıkların dayandığı temel varlık olarak ele alınır; Spinoza'nın tanımında "Tanrı" ya da "doğa" ile özdeşleşir.

7 Varlık: Bir şeyin gerçekten orada olması, var olmasıdır. **Ontolojinin (varlık felsefesinin) temel konusudur** ve "var olan nedir?" sorusuna yanıt arar.

8 Varoluş: Bir insanın ya da bir şeyin **dünyada olma durumudur.** Özellikle varoluşçulukta, insanın kendi anlamını özgürce yaratma sorumluluğuna odaklanır.

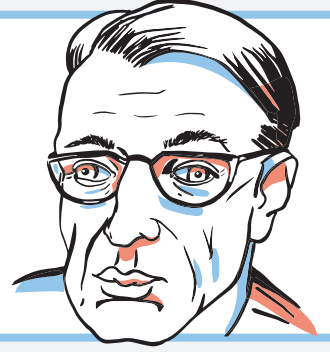

Fenomenoloji Edmund Husserl

Husserl, varlığın özüne ulaşmak için bilincin saf bir hale getirilmesi gerektiğini savunur. Ona göre, bilincimiz, fenomenler aracılığıyla varlığı keşfeder. Fenomenler, deneyimlerimizde karşımıza çıkan olaylar ya da şeylerdir. Bu yöntem, özlere ve anlamlara ulaşmayı hedefler. Husserl'in ayraç teorisi, kişinin tüm ön yargılarını ve varsayımlarını askıya alarak (epokhe yaparak) bir nesneyi ya da olguyu saf bir şekilde anlamayı amaçlar.

Varoluşçuluk Jean-Paul Sartre

Sartre, "Varoluş özden önce gelir." diyerek insanın, önceden belirlenmiş bir anlamdan yoksun olduğunu, ancak seçimleriyle kendi varlığını inşa ettiğini savunur. Ona göre, insan özgürdür ve bu özgürlük aynı zamanda sorumluluk getirir. Sartre, insanın "özgürlüğe mahkûm" olduğunu söyler, çünkü insan ancak seçim yaparak var olur.

Etkinlik-5

Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz, doğru (D) veya yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.

	D	Y
Husserl'e göre, bilincin saf bir hale gelmesi, ön yargıların ve varsayımların askıya alınmasını gerektirir.	☐	☐
Fenomenoloji, bilincin fenomenler aracılığıyla varlığı keşfetmesini sağlamaya çalışır.	☐	☐
Sartre'a göre, insanın varoluşu, doğuştan sahip olduğu özellikler ve toplumsal rollerle belirlenir.	☐	☐
Sartre, insanın özgürlüğe mahkûm olduğunu ve bu özgürlüğün sorumluluk getirdiğini savunur.	☐	☐
Husserl ve Sartre, her ikisi de varlık anlayışında önceden belirlenmiş anlamlara ve kalıplara büyük önem verir.	☐	☐

Etkinlik-6

Albert Camus'nün "Yabancı" adlı eserinin başlarında, Meursault'nun patronuyla olan diyalogunda şu ifade geçer:

Patron: "Daha hırslı olsaydınız iyi olurdu. Ama anladığım kadarıyla, hiçbir şey sizi çok fazla ilgilendirmiyor."

Meursault: "Bu doğru. Ama işimi düzgün yaptığımı düşünüyorum."

Patron: "Evet, ama hayatta ilerlemek için sadece işini yapmak yetmez."

Meursault: "Bazen ilerlemek istemiyorum."

Meursault'nun patronuna verdiği cevap, varoluşçuluğun "özgürlük" ve "anlamsızlık" kavramlarıyla nasıl ilişkilendirilebilir? Aşağıya yazınız.

1. Bir varlık anlayışına göre, fiziksel varlıkların temel özelliği durağanlık değil, sürekli değişim ve hareket hâlidir. Bu görüş, evrendeki hiçbir şeyin sabit kalmadığını ve her şeyin bir akış içinde olduğunu vurgular. Varlık, bu anlayışta sabit bir özden ziyade, değişim sürecinin kendisi olarak tanımlanır. Evren, sürekli bir dönüşüm ve hareketle şekillenir, bu da varlıkların geçici ve değişken bir doğaya sahip olduğunu gösterir. Bu anlayışa göre, evrende hiçbir şey bir önceki haliyle aynı kalmaz ve her şey sürekli bir yenilenme süreci içindedir. "Aynı nehirde iki kez yıkanılmaz." düşüncesiyle de bu felsefi bakış, varlığın sürekli oluş ve değişim halinde olduğunu açıkça ifade eder.

Buna göre, bu anlayışı benimseyen yaklaşım ve temsilcisi düşünür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Descartes'ın düalizmi
- B) Herakleitos'un oluşçuluğu
- C) Hegel'in diyalektik idealizmi
- D) Marx'ın materyalizmi
- E) Aristoteles'in töz anlayışı

2. Heidegger'e göre fenomenoloji, geleneksel kabullerden, tesadüfi varsayımlardan ve kalıplaşmış kavramsal kurgulardan uzaklaşarak "şeylerin kendisine" dönmeyi hedefler. Fenomenoloji, herhangi bir ön yargı veya dışsal dayatmadan bağımsız olarak, bir şeyin kendi kendisini nasıl ortaya koyduğunu ve görüldüğünü anlamaya çalışır. Bu bakış açısı, varlıkların, bizatihi kendilerinin görünüşünden hareketle kavranmasını temel alır. Fenomenolojik yaklaşım, yalnızca şeylerin kendisiyle ilgilenir ve başkalarının bu şey hakkında ne düşündüğünden bağımsızdır.

Aşağıdakilerden hangisi fenomenolojik bakış açısını yansıtan bir örnektir?

- A) Bir kitabın popüler olması, onun herkes için değerli bir eser olduğunu gösterir.
- B) Bir tabloyu anlamak için herkesin yorumunu dinlemek gerekir.
- C) Çiçeği anlamak için sadece onun kokusunu, rengini ve şekline odaklanıyorum, başkalarının yorumlarına değil.
- D) İnsan davranışlarını anlamak için tarihsel olayların etkilerini incelemek gerekir.
- E) Bilimsel bir sonuca ulaşmak için daha önceki hipotezlerden yararlanmak zorunludur.

3. 1999 yapımı The Matrix filminde, Neo'ya yaşadığı dünyanın gerçekte bir simülasyondan ibaret olduğu açıklanır. Morpheus, Neo'ya "Gerçek, duyularımızla algıladığımız şeylerden daha fazlasıdır." diyerek, fiziksel dünyanın ötesinde bir gerçekliğin bulunduğunu söyler. Bu dünyada insanlar, farkında olmadan bir simülasyonun içine hapsedilmiş ve gerçek dünyadan uzaklaştırılmışlardır. Morpheus'a göre, fiziksel dünya, yalnızca zihinsel bir gerçekliğin bir yansımasıdır ve asıl hakikat, bu simülasyonun ötesindeki idealar dünyasında bulunur. Bu yaklaşım, duyularla algılanan fiziksel dünyanın, daha büyük ve soyut bir gerçekliğin yalnızca bir yansıması olduğunu savunur.

Bu parçadan hareketle Morpheus'un düşünceleri aşağıdaki yaklaşımlardan hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Tüm varlıkların maddeden oluştuğunu savunan materyalizm
- B) Bilginin yalnızca deneyimden geldiğini savunan empirizm
- C) Fiziksel dünyanın ötesinde bir idealar dünyasının varlığını savunan idealizm
- D) Hakikatin fayda ve sonuçlarla ölçülebileceğini savunan pragmatizm
- E) Bilgimizin akıl yürütme yoluyla elde edildiğini savunan rasyonalizm

4. Gorgias, felsefe tarihinde kuşkucu yaklaşımıyla ve bilgi, varlık ve iletişim konularındaki radikal görüşleriyle dikkat çeker. Onun, "Hiçbir şey yoktur, olsa bile bilinemez, bilinse bile başkasına aktarılamaz." düşüncesi, bilgi ve varlık konularında mutlak bir kuşkuyu ifade eder. Gorgias'ın bu yaklaşımı, gerçekliğin ve bilginin mutlak bir şekilde reddedildiği bir tutumu temsil eder. Bu görüş, varlık ve bilginin yalnızca bireysel algılarla sınırlı olabileceğini savunur.

Gorgias'ın bu yaklaşımı aşağıdaki felsefi akımlardan hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Pozitivizm
- B) Nihilizm
- C) İdealizm
- D) Materyalizm
- E) Oluşçuluk

5. Platon'un "Devlet" adlı eserindeki mağara benzetmesi, duyularımızla algıladığımız fiziksel dünyanın, gerçekliğin yalnızca bir gölgesi olduğunu ifade eder. Bu benzetmede mağaradaki mahkûmlar, gerçek nesneler yerine sadece duvardaki gölgeleri görebilirler ve bu gölgeleri gerçeklik olarak kabul ederler. Ancak bir mahkûm zincirlerinden kurtulup mağaradan çıkmayı başarır, dışarıdaki gerçek dünyayı ve onun kaynağı olan güneşi görebilir. Platon, fiziksel dünyanın geçici ve yanıltıcı olduğunu, hakikatin idealar dünyasında bulunduğunu vurgular. Mağaradaki gölgeler fiziksel dünyayı, güneş ise idealar dünyasını temsil eder ve bu dünyaya ulaşmak ancak akıl ve felsefi düşünce yoluyla mümkündür.

Buna göre Platon'un mağara benzetmesi aşağıdaki felsefi yaklaşımlardan hangisini destekler?

- A) Tüm varlıkların maddeye dayandığını savunan materyalizm
- B) Hakikatin fiziksel dünyanın ötesinde bir idealar dünyasında olduğunu savunan idealizm
- C) Doğruluğun yalnızca deney ve gözlemlerle test edilebileceğini savunan empirizm
- D) Tüm varlıkların tek bir tözden oluştuğunu savunan monizm
- E) Hakikatin pratik fayda ve sonuçlarına göre değerlendirildiğini savunan pragmatizm

6. Jean-Paul Sartre'a göre "varoluş özden önce gelir." Bu görüş, insanın dünyaya belirlenmiş bir özle değil, özgür ve sorumluluk sahibi bir varlık olarak geldiğini vurgular. Sartre'a göre insan, dünyada anlam bulmak yerine, özgür seçimleriyle kendi anlamını yaratmak zorundadır. Varoluşçuluk, insanın "özgürlüğe mahkûm" olduğunu, yani tamamen özgür olduğunu, ancak bu özgürlüğün ona ağır bir sorumluluk yüklediğini savunur. İnsan, yaptığı her seçimden ve bu seçimlerin sonuçlarından tamamen kendisi sorumludur. Bu yaklaşım, bireyin kendi hayatını ve varlığını şekillendiren bir öz yaratmasını, bu süreçte başkalarının etkisinden bağımsız kararlar almasını ve özgürlüğün getirdiği sorumluluğu kabul etmesini zorunlu kılar.

Sartre'a göre varoluşçuluk anlayışında aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) İnsan, dünyaya belirlenmiş bir özle gelir ve bu özden sorumlu değildir.
- B) İnsan özgür değildir; toplumsal koşullar tüm seçimlerini belirler.
- C) İnsan özgür seçimleriyle kendini ve anlamını yaratır ve bu özgürlük sorumluluk getirir.
- D) İnsan anlam arayışını dışsal kaynaklardan ve başkalarının görüşlerinden alır.
- E) İnsan, yalnızca fiziksel varlığıyla evrenin bir parçasıdır ve özgürlük bu süreçte önemsizdir.

7. Materyalizm, varlığın yalnızca maddeden ibaret olduğunu ve tüm varlıkların maddi unsurlar temelinde açıklanabileceğini savunan bir felsefi görüştür. Demokritos gibi atomcu materyalistler, evrendeki her şeyin küçük, bölünemez maddi parçalardan (atomlardan) oluştuğunu iddia etmişlerdir. Modern materyalizm ise, maddenin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda enerjiyi ve hareketi de içerdiğini ileri sürer. Materyalist anlayışa göre, insan zihni gibi soyut görünen varlıklar bile fiziksel süreçlerin bir sonucu olarak açıklanabilir. Bu görüş, evrende fiziksel dünyadan bağımsız herhangi bir ruhsal ya da metafizik varlığın bulunmadığını savunur ve bilimin yöntemleriyle uyum içinde bir dünya görüşü sunar.

Buna göre materyalizmin temel görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Varlığın temelinde yalnızca fiziksel unsurların bulunduğunu savunmak.
- B) İnsan zihni gibi soyut kavramların fiziksel dünyadan bağımsız olduğunu kabul etmek.
- C) Metafizik varlıkların, maddi dünyayı anlamak için gerekli olduğunu ileri sürmek.
- D) Evrendeki tüm varlıkların ruhsal bir kaynağa sahip olduğunu savunmak.
- E) Bilimsel yöntemi reddederek felsefi spekülasyonlara dayanmak.

4<

8. Aristoteles'e göre, varlık insan algısından bağımsız bir gerçekliğe sahiptir ve bu gerçeklik maddi dünyanın somut nesnelerinden oluşur. Platon'un idealar dünyasını reddeden Aristoteles, gerçekliğin ancak fiziksel nesneler üzerinden anlaşılabilirliğini savunur. Ona göre, bir varlık, öz ve biçim gibi unsurların bir araya gelmesiyle tanımlanır ve ancak duyularımızla algılayabildiğimiz somut varlıklar hakkında bilgi edinebiliriz. Bu bağlamda, töz, varlığın temel taşıdır ve tüm nitelik ve ilişkiler töz üzerine yüklenir. Aristoteles'in bu yaklaşımı, gerçekliğin somut ve gözlemlenebilir dünyaya dayandığını vurgular.

Buna göre Aristoteles'in varlık anlayışı aşağıdaki yaklaşımlardan hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Gerçekliğin fiziksel dünyanın ötesindeki soyut idealarla açıklanabileceğini savunan idealizm
- B) Duyularla algılanabilen somut nesnelerin gerçekliği oluşturduğunu savunan realizm
- C) Varlığın varlığını reddeden, nihilizm
- D) Varlığın hem maddi hem de soyut unsurlar içerdiğini savunan düalizm
- E) Tüm varlıkların tek bir tözden oluştuğunu savunan monizm

10. SINIF FELSEFE YAZILI SINAVI - 5

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. Materyalizm ve İdealizmin farklarını aşağıdaki tabloya yazınız.

Özellikler	Materyalizm	İdealizm
Varlığın Temeli		
Temsilcileri		
Örnek Bir Görüş		

2. Bedia Akarsu'nun "Felsefe Terimleri Sözlüğü"ndeki realizm ve idealizm üzerine açıklamaları aşağıda verilmiştir. Aşağıdaki boşluklara uygun olacak şekilde realizm ve idealizm yazınız.

Gerçekliği, insandan ve onun bilincinden bağımsız bir varlık alanı olarak gören görüş. Bu yaklaşımda, dış dünyadaki nesneler, bireyin algılarından bağımsız olarak varlıklarını sürdürür. Bilgimiz, bu nesnelerle doğrudan bir ilişki kurarak onların özelliklerini anlamaya çalışır. Realist düşünce, nesnelerin maddi bir temel üzerine kurulu olduğunu savunur ve onların özünden ziyade, varlıklarını kendinde bir gerçeklik olarak görür.

Gerçekliğin temelinin fiziksel değil, zihinsel olduğunu savunan felsefi bir yaklaşımdır. İdealistler, fiziksel dünyanın sadece bir "görüntü" ya da "yansıma" olduğunu, asıl gerçekliğin düşünceler ve idealar alanında bulunduğunu öne sürer. Platon'dan Hegel'e uzanan bu çizgide, gerçekliğin özü, bilincin ve düşüncenin ürünüdür. Bu görüş, insan algısını ve bilincini varlığın inşasında belirleyici bir unsur olarak kabul eder.

Yukarıdaki metinlerden hareketle aşağıdaki soruyu yanıtlayınız.

Günlük yaşamda idealist bir yaklaşım sergileyen birey ile realist birey arasında ne tür düşünsel farklar ortaya çıkabilir?

Örnek: İdealist bir birey, bir işte anlam ve etik değerlere öncelik verirken, realist bir birey, aynı işi maddi kazanç ve somut sonuçlar üzerinden değerlendirir.

Etkinlik-1

Aşağıdaki ifadelerden bilgi olanları işaretleyiniz.

"Dünya'nın çevresi yaklaşık 40.075 kilometredir." ☐

"Bence yaz mevsimi, kış mevsiminden daha güzeldir." ☐

"Dünya'nın en güzel şehri İstanbul'dur." ☐

"Havadaki su buharının yoğunlaşmasıyla yağmur oluşur." ☐

İşaretledikleriniz birer önerme sayılır mı? Neden? Açıklayınız.

Evet: _____

Hayır: _____

Aşağıdaki ifadeyi akıl yürütme yöntemlerinden tümevarımı kullanarak tekrar yazınız:

"Eğer suyu kaynatırsanız, buharlaşır."

Aşağıdaki ifadeyi akıl yürütme yöntemlerinden tümdengelimini kullanarak tekrar yazınız:

"Ali insandır ve canlıdır."

Bilgi ifade eden cümlelerin önerme, argüman ve akıl yürütmeler ile ilişkisi nedir? Açıklayınız.

Etkinlik-2

Bilgi Felsefesine İlişkin Diğer Bilgi Türleri

Bilgi felsefesine ilişkin diğer bilgi türleri, insanın dünyayı algılaması, anlaması ve ifade etmesi için geliştirdiği farklı yöntemleri ve bakış açılarını ortaya koyar. Bu bağlamda, aşağıdaki örnekleri inceleyiniz ve kendi örneklerinizi ekleyiniz.

Tanışıklık Bilgisi: Bir şeyin doğrudan deneyimlenmesiyle elde edilen bilgi türüdür. Daha çok kişisel yaşantılara dayanır ve genelde aktarılması zordur.

- Örnek: "Ankara'nın sokaklarını çok iyi bilirim."
- Sizin Örneğiniz:

Nasıl'ın Bilgisi: Bir işin nasıl yapıldığını gösteren, beceri ve pratiğe dayalı bilgidir. Genelde deneyim ve tekrarla gelişir.

- Örnek: "Yüzme biliyorum ama nasıl öğrendiğimi açıklayamam."
- Sizin Örneğiniz:

Önermesel Bilgi: Doğru ya da yanlış olarak ifade edilebilen bilgi türüdür.

- Örnek: "Dünya yuvarlaktır."
- Sizin Örneğiniz:

Etkinlik-3

Bilgiyi Kavramak

Bilgi, bir şeyin bir şey olarak kavranmasıdır. Felsefede bilgi, bir nesne ile onu bilen özne arasındaki ilişki olarak ele alınır. Bilgi, insan zihnindeki bir ruhsal olay, kavrama edimi, özne ve nesne arasındaki ilişki, nesnenin öznedeki yansıması ya da tasarımı olarak ifade edilebilir. (Bedia Akarsu, Felsefe Terimleri Sözlüğü)

Platon (MÖ 427-347)

Bilgi, “doğru, gerekçelendirilmiş inanç” tır. Ona göre bilgi, yalnızca duyulara dayalı bir olgu değil, akılla kavranan bir gerçekliktir.

Aristoteles (MÖ 384-322)

Bilgi, akıl ve deneyimle elde edilen evrensel doğruların bilgisidir.

John Locke (1632-1704)

Bilgiyi, insan zihninin deneyimlerden elde ettiği kavramların düzenlenmesi olarak ele alır. Bilgi, duyular yoluyla elde edilen izlenimlerin zihinde işlenmesiyle oluşur.

Immanuel Kant (1724-1804)

Bilginin iki kaynağı olduğunu söyler: deneyim ve akıl. Ona göre, bilgi ancak insan zihninin deneyimi düzenleyen kategorileri ile mümkündür. Bu nedenle bilgi, hem duyuların sağladığı veriye hem de zihnin aktif katkısına dayanır.

Bertrand Russell
(1872-1970)

Bilginin, mantık ve bilimsel yöntemle doğrulanabilir olması gerektiğini savunur. Ona göre bilgi, mantıksal ve deneysel yollarla doğrulanabilir olmalıdır.

Aşağıdaki örnekten hareketle bir filozof seçiniz, onun bilgi tanımına uygun bir metafor oluşturun ve bu metafordan bir çıkarım yapınız. Ardından kendi bilgi tanımınızı, metaforunuzu ve çıkarımınızı yazınız.

Örnek

Filozof: Aristoteles

Metafor: “Bilgi, bir ağaca benzer; kökleri deneyimdir, dalları ise akıldır.”

Çıkarım: Bilginin sağlam olması için hem deneyimle hem de akılla desteklenmesi gerekir. Tek bir kaynağa dayanırsa yetersiz olur.

Sizin Çalışmanız

Filozof: _____

Metafor: _____

Çıkarım: _____

Kendi Tanımınız

Filozof: _____

Metafor: _____

Çıkarım: _____

Anahtar Kavramlar

1

Ahlak: Bireyin eylemlerini düzenleyen, toplum tarafından benimsenmiş ilke ve kurallar bütünüdür.

2

Erdem: İnsanın ruhsal ve ahlaki yetkinliğe ulaşmasını sağlayan doğru alışkanlıkları ifade eder.

3

Etik: Ahlaki ilkeleri felsefi açıdan sorgulayan ve inceleyen bir disiplindir.

4

İyi: Ahlaki açıdan değerli, arzu edilen ve mutluluğa götüren eylemleri ifade eder.

5

Kötü: Ahlaki açıdan zararlı ve istenmeyen eylemleri tanımlar.

6

Özgürlük: Bireyin iradesiyle seçim yapabilme ve eylemlerini belirleyebilme yetisidir.

7

Sorumluluk: Bireyin özgürce yaptığı eylemlerinin sonuçlarını üstlenmesidir.

8

Vicdan: Vicdan, bireyin içsel rehberi olarak doğru ve yanlış arasında bir ayırım yapmasını sağlar.

Etkinlik-2

Aşağıda verilen kitaplar hakkındaki açıklamaları okuyup, altında verilen kavram ve önermeleri eşleştiriniz.

Victor Hugo - Les Misérables (Sefiller)

Jean Valjean, açlık çeken kıvranan ailesini doyurmak için bir somun ekmek çalar ve bu yüzden hapse düşer. Hapisten çıktıktan sonra bir papaz ona yardım eder ve hayatını değiştirmesi için bir fırsat sunar. Papazın affediciliği ve iyiliği, Valjean'ın vicdanında derin bir iz bırakır. Bu olay, Valjean'ın hayatını iyilik yapmaya ve zor durumdaki insanlara yardım etmeye adanmasına yol açar. Ancak geçmişi, polis müfettişi Javert'in sürekli takibiyle onu sınamaya devam eder.

Ahlak

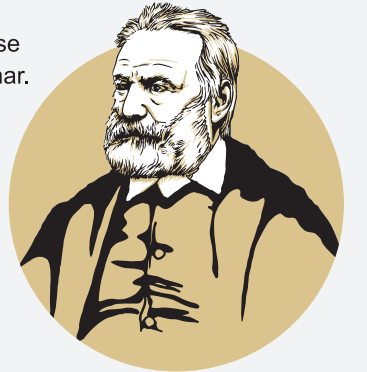
Ekmek çalmanın toplumsal ve ahlaki boyutları.

Vicdan

Papazın yardım ederek gösterdiği davranış.

İyi

Jean Valjean'ın dönüşüm sürecinde yaşadığı içsel hesaplaşma.

Mark Twain - Tom Sawyer'ın Maceraları

Tom, çit boyama işinden kurtulmak için arkadaşlarını kandırır ve işi onlara yaptırarak karşılığında ödüller toplar. Başlangıçta bunu eğlenceli bir oyun olarak görse de, yaptığıının yanlış olduğunu fark eder. Vicdan azabı çeken Tom, durumu düzeltmek için arkadaşlarından özür diler ve hatasını telafi etmeye çalışır. Ancak arkadaşları, Tom'un kötü niyetini anlamış ve ona duydukları güveni kaybetmiştir. Bu olay, Tom'a dürüstlük ve sorumluluk konusunda önemli bir ders verir.

Vicdan

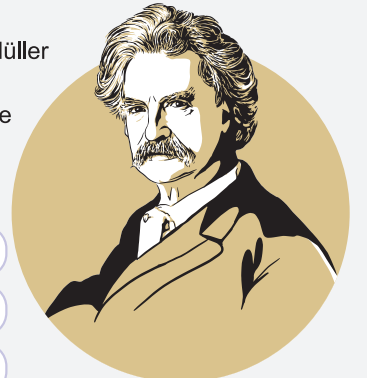
Tom'un arkadaşlarını kandırarak kendi çıkarına davranması.

Kötü

Tom'un hatasını düzeltme çabasıyla erdemli bir davranış göstermesi.

Erdem

Tom'un yaptığı yanlışın farkına varması ve pişmanlık duyması.

Etkinlik-3

İyi ve Kötü Arasında: Gotham'ın Hikayesi

Batman, Gotham şehrini suçlulardan korumak ve adaleti sağlamak adına kendi yöntemlerini kullanır, ancak Joker'in kaos yaratan eylemleri, onu ahlaki açıdan zorlayarak doğru ile yanlış arasındaki sınırları bulanıklaştırır. Batman'in niyeti "iyi" olsa da, yasa dışı yöntemleri onu tartışmalı bir figür haline getirir. Joker ise "kötü" bir karakter gibi görünse de, insanların ahlaki sınırlarını zorlayarak iyilik ve kötülüğün geçişken doğasını ortaya çıkarır. Alan Moore'un Batman: The Killing Joke eserinde Joker, "Tek bir kötü günün, en akli başında insanı bile delirtebileceğini" savunur ve deliliği, normların dışında düşünenler için kullanılan bir etiket olarak tanımlar. Bu bağlamda Joker'in kaotik eylemleri, dünyanın anlamsızlığını göstermeye çalışan, kendi mantığı içinde tutarlı bir sistemin parçası olarak şekillenir.

Yukarıdaki metinden hareketle aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1) Batman'in adaleti sağlamak adına kullandığı yasa dışı yöntemler, onu ne kadar "iyi" kılar?

2) Joker'in evrenin temelinde kaos olduğunu düşünüp onu yaymaya çalışması, onu gerçekten "kötü" yapar mı?

Etkinlik-4

İyi ve Kötünün Felsefi Yansımaları

Platon, iyiye "mutlak" bir form ve varlığın, bilginin kaynağı olarak görür; adalet, erdem ve bilgi gibi değerler iyiden türetilir. Kötülük ise, iyiye ulaşma çabasındaki başarısızlık ya da iyilik formundan uzaklaşmadır. Ona göre, kötülük bilgisizlikten kaynaklanır; insanlar kötülüğü bilerek değil, neyin iyi olduğunu bilmedikleri için yapar.

Aristoteles, iyiye, insanın "en yüksek amacı" olarak tanımlar. Bu, "eudaimonia" yani mutluluk ya da iyi yaşamdır. Ona göre, bir eylemin iyi olup olmadığını belirleyen, insanın erdemli bir şekilde amacına uygun hareket edip etmediğidir. Kötü, erdemsiz ve aşırı uçlarda bulunan davranışlarla ilişkilidir.

Kant'a göre, iyi, yalnızca "iyi niyet" ile tanımlanabilir. Bir eylemin ahlaki değeri, sonucundan ziyade niyetine bağlıdır. Eğer bir eylem, yalnızca ahlaki bir görevi yerine getirmek için yapılmışsa, bu eylem iyidir. Kötü ise, bireyin çıkarları veya bencil arzuları için yapılan eylemlerden kaynaklanır.

Yukarıdaki iyi ve kötü tanımlarını inceleyerek, kendi anlayışınıza uygun olacak şekilde bu kavramlara ilişkin tanımlarınızı yazınız.

İyi

Kötü

Etkinlik-3

Oyunlarla Felsefe

The Stanley Parable'ın Hikayesi

Stanley, bir ofiste çalışan sıradan bir insandır. Bir gün, ofisindeki diğer çalışanların kaybolduğunu fark eder. Anlatıcı, Stanley'e ne yapması gerektiğini söylemeye başlar. Ancak oyuncu olarak Stanley'in kontrolü sizin elinizdedir ve seçimler yapmanız gerekmektedir. Bu seçimler, genellikle iki alternatif arasında olur:

1. Anlatıcıyı dinlemek ve onun önerdiği yolu takip etmek.
2. Anlatıcıya karşı gelmek ve kendi yolunuzu seçmek.

Anlatıcının her seçiminizle ilgili tepkisi, oyunun gidişatını etkiler. Ancak bazı oyuncular, seçimlerin aslında sınırlı olduğunu ve sonuçların önceden belirlendiğini fark eder. Bu, özgür irade ve sorumluluk kavramlarının sorgulanmasına yol açar.

Yan tarafta verilen QR kodu okutup, oyun hakkında hazırlanmış videoyu izleyiniz.

Yukarıdaki oyunun hikâyesinden hareketle aşağıda verilen tablonun "Özgürlük", "Sorumluluk" ve "Felsefi Soru" bölümlerini doldurunuz.

Durum	Seçim	Özgürlük	Sorumluluk	Felsefi Soru
Anlatıcıyı dinlemek	Anlatıcının önerdiği yolu takip etmek.	Yok	Yok	Seçimlerimiz dış bir otorite tarafından yönlendiriliyorsa bu durumda özgürlükten söz edilebilir mi?
Anlatıcıya karşı gelmek	Anlatıcının söylediklerine karşı çıkarak kendi yolunuzu seçmek.			
Hareketsiz kalmak	Hiçbir seçim yapmamak, durup beklemek.			
Anlatıcının yolundan sapmak	Anlatıcıyı dinliyormuş gibi yapıp bir noktada onun önerisini terk ederek başka bir yola yönelmek.			

1. Augustinus, insanın sahip olduğu özgür irade ile ahlaki seçimler yaptığını savunur. Ona göre, kötülük mutlak bir varlık değil, iyiliğin eksikliğidir. Tanrı her şeyi iyi ve adil bir şekilde yaratmıştır; ancak insan özgür iradesini kötüye kullanarak bu düzeni bozmuş ve kötülüğün ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Kötülüğün varlığı, Tanrı'nın iradesinden değil, insanın yanlış seçimlerinden kaynaklanır. Ayrıca Augustinus, bir eylemin ahlaki olarak iyi ya da kötü olmasının, bireyin özgür iradesiyle bu eyleme nasıl yön verdiğine bağlı olduğunu savunur.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisi bu metinden çıkarılamaz?

- A) Kötülük, iyilikten kopuştur.
- B) İnsan eylemlerinde özgürdür.
- C) Tanrı, evrendeki düzenin bozulmasına sebep olmamıştır.
- D) İnsanlar her zaman iyiyi seçmeye programlanmıştır.
- E) Özgür irade, ahlaki eylemlerin temel belirleyicisidir.

2. Max Stirner, ahlaki değerleri bireyin kendi özgürlüğü ve çıkarları doğrultusunda şekillendiren bir anlayışa sahiptir. Ona göre, ahlak evrensel kurallara dayalı bir sistem değil, bireyin kendi özgürlüğüne ve çıkarlarına dayalı olarak belirlenmelidir. Bireyin eylemleri yalnızca kendisi için anlam taşıyorsa değerlidir ve birey, kendi varlığını ve çıkarlarını diğer tüm ahlaki normların önünde tutmalıdır. Stirner'in bu görüşleri, bireyin toplum ve evrensel ahlak kuralları karşısındaki özgürlüğünü yeniden yorumlar.

Buna göre, Max Stirner'in ahlak anlayışından hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılır?

- A) Ahlaki eylemler bireyin kendisi için anlam taşıdığı ölçüde değerlidir.
- B) İnsan, eylemlerinde yalnızca kendi çıkarlarını göz önünde bulundurmalıdır.
- C) Toplumun genel ahlak kuralları bireyin özgürlüğünü sınırlar.
- D) Birey, toplumsal faydayı önceliklendiren ahlaki normlara bağlı kalmalıdır.
- E) Ahlaki değerler bireyin özgürlüğüne ve kendini gerçekleştirmesine dayanmalıdır.

3. Levinas, ahlakın temelini insanın "öteki"ne karşı duyduğu sorumlulukta bulur. Ona göre ahlaki eylem, bireyin yalnızca kendi çıkarlarını değil, başka birinin varlığını ve ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurmasıyla anlam kazanır. Öteki'nin ihtiyaçlarını incelemek, ahlakın vazgeçilmez bir unsuru olarak görülür. Bu anlayışta ahlak, bireysel çıkarların ötesine geçerek bir başkasına yönelik bir ilişki biçimini ifade eder.

Selim: Ayça, Levinas'ın ahlak anlayışını duydu mu hiç? Çok ilginç bir bakış açısı var.

Ayça: Pek duymadım. Ne söylüyor peki?

Selim: Levinas'a göre ahlakın temeli, insanın "öteki" dediğimiz başka birine karşı duyduğu sorumlulukta yatıyor. Ahlaki bir eylem, sadece kendi çıkarlarımızı düşünmek değil, başka birinin varlığına ve ihtiyaçlarına öncelik vermekle anlam kazanıyor.

Ayça: Yani, ahlak bireysel mutluluğun ötesinde, başkalarının ihtiyaçlarını gözetmek mi?

Selim: Kesinlikle. Ona göre "öteki"nin ihtiyaçlarını incelemek, ahlakın vazgeçilmez bir unsuru.

Ayça: Bu durumda Levinas'ın ahlak anlayışını en iyi hangi kavramla ifade edebiliriz? Vicdan mı, mutluluk mu yoksa başka bir şey mi?

Yukarıdaki diyaloga göre, Levinas'ın ahlak anlayışı aşağıdaki kavramlardan hangisiyle en iyi açıklanabilir?

- A) Vicdan
- B) Mutluluk
- C) Sorumluluk
- D) Erdem
- E) Fayda

4K

4. Albert Camus, özgürlüğü insanın değer yaratma kapasitesiyle ilişkilendirir. Ona göre özgürlük, yasalara tamamen boyun eğmek veya tam bir sınırsızlık içinde hareket etmek değildir. İnsan, özgürlüğünü anlamlı bir değer veya amaç doğrultusunda kullanmalıdır. Aksi takdirde, özgürlük bir kaosa, hatta anlamsız bir karanlığa dönüşür. Camus, bu nedenle özgürlüğü, insanın bir amaca yönelmesiyle anlam kazanan bir süreç olarak görür.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisi Camus'nün özgürlük anlayışıyla bağdaşmaz?

- A) Özgürlük, itaat etmekten ibaret değildir.
- B) İnsan, özgürlük sayesinde manalı bir yaşam kurar.
- C) Değer veya amaç olmadan özgürlük anlamını yitirir.
- D) Özgürlük, insanın sorumluluk bilinciyle hareket etmesini gerektirir.
- E) İnsan özgürlüğü, yalnızca doğal içgüdüleriyle şekillenir.

5. Determinizm, evrende meydana gelen tüm olayların daha önce gerçekleşmiş olan nedenlerin zorunlu sonuçları olduğunu savunur. Bu görüşe göre, insanın eylemleri de dahil olmak üzere tüm olaylar, önceden belirlenmiş bir nedensellik zincirine bağlıdır. Spinoza'nın ifade ettiği gibi, insanlar, yaptıkları eylemleri özgürce seçtiklerini düşünseler de bu bir yanılsamadır. Gerçekte tüm eylemler, evrensel bir nedensellik düzenine bağlı olarak gerçekleşir.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) İnsan eylemleri, dışsal bir nedensellik düzenine tabidir.
- B) Özgür irade, determinizme göre bir yanılsamadır.
- C) Gelecek olaylar, geçmişin kesinliği kadar değiştirilemezdir.
- D) Determinizm, insanın sorumluluk taşımasını ahlaki bir gereklilik olarak görür.
- E) Evrendeki işleyiş, tüm sonuçların zorunlu nedenlere bağlı olduğunu ifade eder.

6. Epiküros, hazzı insan yaşamının en yüksek amacı olarak kabul eder. Ancak hazdan kastettiği, sadece fiziksel hazların peşinden koşmak değildir. Ona göre gerçek haz, bedensel acıdan kaçınmak ve ruhsal huzura ulaşmaktır. Epiküros, maddi zevklerin sınırsızca doyurulmasını değil, dengeli ve sade bir yaşamı önermiştir.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisi Epiküros'un haz anlayışıyla bağdaşmaz?

- A) Gerçek hazzı ulaşmak isteyen kimse, acıdan kaçmalıdır.
- B) Ruhsal huzur, maddi hazları gölgesinde bırakır.
- C) Anlamlı bir yaşam için haz kaçınılmazdır.
- D) Maddi hazların sonsuzluğunda insan huzura kavuşur.
- E) Ruhani sakinlikle insan hazzı ulaşır.

7. Ahlak felsefesi, insan eylemlerinin ahlaki değerini sorgularken, bu eylemlerin evrensel bir ahlak yasasına dayalı olup olmadığını araştırır. Sokrates, ahlaki erdemin bilgiyle doğrudan bağlantılı olduğunu ve kimsenin bilerek kötülük yapmayacağını savunur. Farabi, evrensel ahlak yasalarını erdemli şehir kavramı üzerinden tanımlarken, Kant ahlaki eylemin temelinde ödev bilinci ve evrensel bir yasa fikrini yerleştirir. Ancak bu fikirler, ahlakın evrenselliğine karşı çıkan bazı yaklaşımlar tarafından eleştirilmiştir.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisi, evrensel bir ahlak yasasının varlığını destekler niteliktedir?

- A) İnsan, toplumsal ve kültürel normlardan bağımsız olarak ahlaki değerlere ulaşamaz.
- B) Evrensel ahlak yasası, akıl sahibi her bireyin uyabileceği kurallar bütünü olarak tanımlanabilir.
- C) Ahlaki değerler, bireylerin özgür iradeleriyle belirledikleri öznel kurallardır.
- D) Her bireyin ahlak anlayışı, yaşadığı toplumun gelenek ve göreneklerine sıkı sıkıya bağlıdır.
- E) Ahlaki eylemler yalnızca kişinin duygusal ihtiyaçlarına cevap verdiğinde anlam kazanır.

4<

8. Ahlak kuralları, toplumların gelenekleri, inançları ve kültürel yapılarıyla yakından ilişkilidir. Bertrand Russell, ahlakın topluma göre değişen bir kavram olduğunu belirtir. Örneğin, bir toplumda kabul gören davranışlar, başka bir toplumda ahlaki olarak yanlış kabul edilebilir. Bazı kabilelerde savaş esirlerinin öldürülmesi veya kafa avcılığı gibi uygulamalar ahlaki bir normken, başka toplumlarda bu davranışlar şiddetle kınanır. Bu durum, ahlakın evrensel bir temeli olup olmadığına dair bir tartışma yaratır.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisi ahlakın toplumdan topluma değişebileceğine dair bir örnek değildir?

- A) Toplumlarda ahlaki kuralları, kültürel normlara ve geleneklere dayanır.
- B) Evrensel ahlak yasaları, her toplumda aynı şekilde uygulanır.
- C) Bazı toplumlar bireysel özgürlükleri ahlaki bir değer olarak görürken, diğerleri toplumsal uyumu önemser.
- D) Ahlaki normlar, tarihsel süreçlerde farklı toplumlarda değişiklik gösterebilir.
- E) Aynı eylem, bir toplumda onaylanırken başka bir toplumda kınanabilir.

10. SINIF FELSEFE YAZILI SINAVI - 7

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1.

Yapılabildiği yerde iyilik yapmak ödevdir; üstelik öylesine duygudaşlığa eğilimli ruhlar vardır ki, onları harekete getiren boş gurur ya da çıkar gibi başka bir neden olmaksızın da, çevrelerine sevinç yaymaktan ve kendi eserleri olan başkalarının memnurluğundan zevk alırlar. Varsayalım ki, o insansever kişinin ruhsal dünyası başkalarının alınyazısına bütün duygudaşlığını söndüren kendi acılarıyla bulutlanmış olsun, sıkıntı içinde olan başkalarına iyilik yapma olanağı hep elinde olsun, ama kendi sıkıntısıyla başı yeterince dertte olduğundan başkalarının sıkıntısı onu duygulandırmaz; ve şimdi, hiçbir eğilim onu buna itmeden, bu ölümsü duyarsızlığından kendini çekip çıkarsın ve eylemi, hiçbir eğilim duymadan, yalnız ve yalnız ödevden dolayı yapsın; işte o zaman ilk defa eylemi halis ahlâksal değerini taşır.

(Kant, *Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi*)

Yukarıdaki metinden hareketle aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1) Bir eylemin sadece "ödevden dolayı" yapılması sizce gerçekten ahlaki değer taşır mı? Neden?

2) İyi eylemler duygulardan tamamen bağımsız olarak, sadece ödev bilinciyle yapılabilir mi?

2. Verilen kavramları aşağıdaki boşluklara yerleştiriniz.

Ahlak

Erdem

Etik

İyi

Kötü

Özgürlük

Sorumluluk

Vicdan

Bireyin içsel rehberi olarak doğru ve yanlış arasında ayrım yapmasını sağlayan kavram olarak adlandırılır.

, bireyin özgürce yaptığı eylemlerinin sonuçlarını üstlenmesidir.

, ahlaki ilkeleri felsefi açıdan sorgulayan ve inceleyen bir disiplindir.

Ahlaki açıdan değerli, arzu edilen ve mutluluğa götüren eylemler olarak tanımlanır.

, ahlaki açıdan zararlı ve toplum tarafından istenmeyen eylemleri ifade eder.

Bireyin iradesiyle seçim yapabilme ve eylemlerini belirleyebilme yetisine denir.

İnsanın ahlaki yetkinliğe ulaşmasını sağlayan doğru alışkanlıklar olarak ifade edilir.

Bireyin eylemlerini düzenleyen ve toplum tarafından benimsenmiş ilke ve kurallar bütününe denir.

3. Aşağıdaki metinden hareketle verilen soruyu yanıtlayınız.

Modern Zamanların Ahlaki Rehberi: Dijital Vicdan

Vicdan, bireyin içsel rehberi olarak doğru ve yanlış arasında ayrım yapmasını sağlayan ahlaki bir mekanizmadır. Ahlak felsefesinde vicdan, bireylerin eylemlerinde hem özgürlük hem de sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini gerektirir. Dijital çağda ise bu kavram genişleyerek "dijital vicdan" adıyla yeni bir boyut kazanmıştır.

Dijital vicdan, bireylerin ve kurumların dijital ortamda etik ilkelere uygun hareket etmelerini ifade eder. Örneğin, bir sosyal medya kullanıcısının doğruluğundan emin olmadığı bir haberi paylaşmadan önce durup düşünmesi, dijital vicdanın bir göstergesidir. Aynı şekilde, bir algoritma geliştiricisinin yazılımındaki olası önyargıları kontrol etmesi ve adil sonuçlar sağlaması da bu kapsamda değerlendirilir.

Dijital ortamda bireylerin sorumluluğu, yalnızca kendi eylemlerinin sonuçlarını gözetmekle sınırlı değildir; aynı zamanda toplumsal etkileri göz önünde bulundurarak bilinçli seçimler yapmayı içerir. Örneğin, yanlış bilgi yaymak, bireysel bir hata gibi görünse de toplumsal güvensizliğe yol açabilir. Dijital vicdan, bu tür riskleri azaltmayı ve daha adil bir dijital dünya inşa etmeyi amaçlar.

Geleneksel vicdanın temel işlevleri dijital dünyada nasıl bir değişime uğrar?

4. Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz, doğru (D) veya yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.

	D	Y
Dijital vicdan, bireylerin dijital ortamlarda etik sorumluluklarını gözetmesini içerir.	☐	☐
Vicdan yalnızca dini kurallar çerçevesinde işleyen bir mekanizmadır.	☐	☐
Yanlış bilgi yaymak, dijital vicdanın eksikliğine bir örnektir.	☐	☐
Algoritmaların etik denetimi yalnızca teknoloji geliştiricilerinin değil, kullanıcıların da sorumluluğundadır.	☐	☐
Dijital ortamda kişisel veri gizliliğine saygı göstermek, etik bir sorumluluktur.	☐	☐

5. Aşağıda verilen anahtar kavramlar ile açıklamaları eşleştiriniz.

Kavram	Açıklama
Algoritmik Sorumluluk ☐	☐ Bireyin içsel rehberi olarak doğru ve yanlış arasında ayrım yapmasını sağlar.
Mahremiyet ☐	☐ Dijital ortamda etik sorumluluklara uygun davranışlar sergilemeyi ifade eder.
Yanıtıcı Bilgi ☐	☐ Dijital ortamlarda yanlış bilgi paylaşımı sonucu oluşan etik sorun.
Vicdan ☐	☐ Yapay zekâ sistemlerinin adil ve tarafsız sonuçlar üretmesini sağlama yükümlülüğü.
Dijital Vicdan ☐	☐ Dijital ortamlarda bireylerin kişisel verilerinin korunması gerekliliği.

Bu temada neler öğreneceğiz?

Sanat kurtarır onu ve sanat aracılığıyla kazanır kendisine onu – yaşam.

Nietzsche-Tragedyanın Doğuşu

Sanat, yaşamın karmaşasında bir kurtuluş ve anlam arayışının en güçlü ifadelerinden biridir. Nietzsche'nin yukarıda verilen ifadesi, sanatın yaşamı estetik bir düzlemde yeniden inşa ederek bireyi, derin bir farkındalığa ulaştırdığını vurgular. Estetik ve sanat felsefesi; güzellik, yaratıcılık, estetik ve haz gibi kavramlarla, sanatın bireysel ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini sorgular. Sanatın, varoluşun acılarına anlam kattığı, özgürlük ve hayal gücü ile yeni dünyalar yarattığı bir alan olarak ele alınması, bu felsefi disiplini insan deneyiminin en temel sorularından biri hâline getirir.

Aşağıdaki başlıklar bize rehberlik edecek:

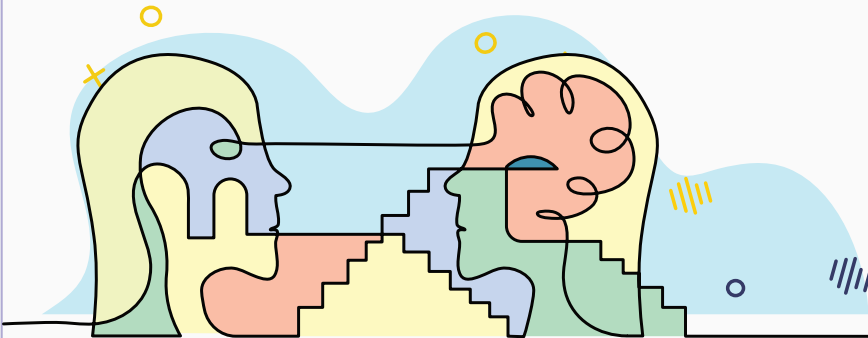

Estetik ve Sanat Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

- Sanat ve estetik nedir?
- Sanat kuramlarının incelenmesi
- Estetik kavramların tartışılması
- Sanat felsefesinin temel soruları

Estetik ve Sanat Felsefesinin Temel Problemleri

- Güzelliğin öznel mi nesnel mi olduğu tartışması
- Sanatın işlevi ve toplumsal rolü
- Felsefi yaklaşımlar ve sanat tartışmaları
- Modern ve çağdaş sanatın problemleri

Ön Değerlendirme Soruları

Sizce estetik ile güzellik arasında nasıl bir bağ vardır? Estetik olan her zaman güzel midir?

Sanatı tanımlamanız gerekirse hangi kelimeleri kullanırdınız? Sizce sanat hayatımızda neden önemlidir?

Resim, müzik, heykel gibi sanat alanları dışında başka hangi alanların sanata dahil olduğunu düşünüyorsunuz?

Sanatın toplum üzerindeki etkileri nelerdir? Sizce sanat sadece birey için mi yoksa toplum için mi önem taşır?

Köprü Kurma

Yandaki QR okutarak “Mona Lisa” adlı videoyu izleyin ve aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

Mona Lisa, Leonardo da Vinci’nin 16. yüzyılda yaptığı ve sanat tarihinin en ünlü eserlerinden biridir. Gizemli gülümsemesi ve ışık-gölge geçişlerindeki ustalığıyla dikkat çeker. Floransa’da Lisa Gherardini’yi resmettiği düşünülen tablo, bugün Louvre Müzesi’nde sergilenmekte ve sanatsal değeriyle evrensel bir ikon olarak kabul edilmektedir.

Aşağıdaki soruları yanıtlayarak düşüncelerinizi ifade edin.

Mona Lisa’nın sanatsal değerini düşünerek cevap veriniz.

Mona Lisa’nın gülüşündeki belirsizlik, tablonun sanatsal değerini artırır.

Evet/Hayır

Nedeni: _____

Mona Lisa’nın tarihsel ve estetik önemini düşünerek cevap veriniz.

Rönesans döneminin kültürünü yansıtır.

Evet/Hayır Nedeni: _____

Tablonun güzellik açısından öne çıkan özellikleri nelerdir?

Cevap: _____

Mona Lisa’nın toplumsal etkisini düşünerek yorumlayınız.

Mona Lisa, dünya çapında bir ikon haline geldi. Sizce bu tablonun bu kadar popüler olmasının sebebi nedir?

Cevap: _____

Mona Lisa, sanat tarihindeki yerinden dolayı toplumların sanat anlayışını etkilemiştir.

Evet/Hayır

Cevap: _____

Kısa bilgiler

Sanat felsefesi, insanın güzellik ve yaratıcılık karşısındaki derin takdirini anlamaya çalışan bir disiplindir. Sanat, insanın estetik duygularını, yaratıcılığını ve hayal gücünü ifade ederek güzelliği insan eliyle yaratma etkinliği olarak tanımlanabilir. Sanat felsefesi iki temel başlıkta ele alınır: İlk olarak, sanatın özü, sanat eserlerinin kategorileri ve sanatçının rolü tartışılır. İkinci olarak, insan ve sanat arasındaki bağın doğası ve bu etkileşimin toplumsal, bireysel anlamları irdelenir. Böylece, sanat felsefesi hem sanatı hem de insan hayatındaki yerini derinlemesine kavramayı amaçlar.

Anahtar Kavramlar

Estetik ve Sanat Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

1

Estetik: İnsanın güzellik, sanat ve doğa karşısında duyduğu duygusal tepkileri ve bu tepkilerin ardındaki değerleri inceleyen felsefe dalıdır. Estetik, güzelliğin doğasını anlamaya çalışırken, sanat eserlerinin yarattığı haz ve anlamı da değerlendirir.

2

Güzellik: İnsan algısında hoşlanma, beğenme ve estetik haz uyandıran özelliklerin toplamıdır. Platon'a göre güzellik, idealar dünyasına ait bir formdur; Aristoteles için ise düzen, uyum ve orantı gibi unsurlarla ilgilidir.

3

Sanat: İnsanın duygularını, düşüncelerini ve hayal gücünü estetik bir biçimde ifade etme biçimidir. Sanat, taklit (mimesis), yaratım ve oyun gibi farklı teorilerle açıklanır ve hem bireysel hem de toplumsal bir işlev taşır.

4

Sanat Eseri: Bir sanatçının estetik, duygusal veya düşünsel bir amacı gerçekleştirmek için yarattığı, duylara ve duygulara hitap eden bir üründür. Sanat eseri, taklit, yaratım veya anlatım gibi işlevler doğrultusunda değer kazanır ve genellikle estetik bir anlam taşır.

5

Estetik Haz: Bireyin bir sanat eseri, doğa manzarası veya güzel bir obje karşısında duyduğu hoşlanma ve beğeni duygusudur. Çıkar gözetmeksizin, yalnızca güzelliğin verdiği keyfi ifade eder ve hem duygusal hem de zihinsel bir anlam içerir.

Etkinlik-1

Aşağıda verilen alıntıları okuyunuz, yanıtlarınızı estetik ve güzellik kavramlarıyla bağlantılı şekilde oluşturunuz.

Victor Hugo, "Notre Dame'ın Kamburu"

"Güzellik, biçimde olduğu kadar ruhta da aranmalı. Ama en önemli güzellik, insanın kendisindedir."

1

Metindeki güzellik anlayışı size ne ifade ediyor?

Cevap:

2

Güzelliğin, estetik haz ile olan ilişkisini bu metin üzerinden açıklayınız.

Cevap:

3

Bu metinlerde güzelliğin öznel mi nesnel mi olduğu savunulmaktadır?

Cevap:

Fyodor Dostoyevski, "Karamazov Kardeşler"

"Güzellik dünyayı kurtaracak."

Etkinlik-2

Requiem: Dahinin Son Melodisi

Wolfgang Amadeus Mozart'ın "Requiem" adlı eseri, hem hikayesi hem de büyüleyici müziğiyle tarihin en etkileyici yapıtlarından biridir. Efsaneye göre, Mozart'a bu eserin siparişi, kimliğini gizleyen gizemli bir kişi tarafından verilmiştir. Mozart, bu siparişin kendi kaderiyle ilgili olduğunu düşünmüş ve "Requiem"i bir anlamda kendisi için yazdığına inanmıştır. Ancak eseri tamamlayamadan hayatını kaybetmiş ve öğrencisi Franz Xaver Süssmayr, hocasının bıraktığı bu güçlü eseri tamamlamıştır.

Yan tarafta bulunan QR kodu okutarak Mozart'ın "Requiem" adlı eserini dinleyiniz. Dinlediğiniz eserden hareketle aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

İpucu: Duygu, yaratıcılık ve mesaj gibi faktörleri değerlendiriniz.

"Requiem" yaklaşık 250 yıldır dünyanın her yerinde çalınıyor. Sizce bu eseri zaman ötesi bir sanat eseri yapan nedir?

İpucu: Eserin melodileri, anlamı ve hikayesi üzerinden düşününüz.

"Requiem" sizin için bir sanat eseri olarak ne ifade etmektedir?

Sanat, Sanat Felsefesi ve Estetik

Sanat Felsefesi - Sanat İlişkisi		Sanat Felsefesi - Estetik İlişkisi	
Sanat Felsefesi - Sanat felsefesi, sanatın ne olduğunu, amacını ve sanat eserlerinin doğasını sorgulayan felsefi bir disiplindir. - Sanat felsefesi soyut bir etkinliktir; sanat eserlerini kavramsal olarak analiz eder. Sanat felsefesi, sanatın anlamını ve toplumsal işlevini tartışır. - Sanat felsefesi, sanatın duygusal yönünün yanı sıra felsefi ve kavramsal boyutlarına odaklanır.	Sanat - Sanat, insanın duygularını, düşüncelerini ve hayal gücünü estetik bir biçimde ifade etmesidir. - Sanat eserleri somut ürünlerdir (Örneğin resim, müzik, heykel, edebiyat.) - Sanat, bireysel yaratıcılığı estetik bir ürünle somutlaştırır. - Sanat, duygulara ve estetik hazza dayanır.	Sanat Felsefesi - Sanatın ne olduğunu, sanat eserlerini ve sanatçının rolünü sorgular. - Sadece sanattaki güzelliği ve anlamı ele alır. - Sanat eserinin estetik değerini ve mesajını analiz eder. - Daha dar bir kapsam taşır; yalnızca sanatı merkez alır.	Estetik - Güzelliğin ne olduğunu ve güzelin doğasını sorgular. - Hem doğadaki hem de sanattaki güzelliği inceler. Güzelliğin öznel mi, nesnel mi olduğunu tartışır. - Daha geniş kapsamlıdır; sanat dışında da güzelliği ele alır.

Etkinlik-3

Aşağıda verilen kavramları aşağıdaki boşluklara uygun olacak şekilde yerleştiriniz.

Estetik

Sanat

Sanat Felsefesi

İnsan dünyada var olan
şekiller, renkler, sesler
gibi öğeleri bir araya
getirerek duygularını
ifade eder.

Sanat eserinin yalnızca ne
olduğu değil, aynı
zamanda neden bir sanat
eseri olarak kabul
edildiğiyle ilgilenir.

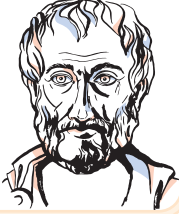
Bir çiçeğin güzelliği ya
da bir gün batımının
uyandırdığı hayranlık
gibi sanat dışındaki
güzellikleri de konu alır.

Etkinlik-4

Sanat, her dönemde farklı anlamlar yüklenen ve insanlığın duygu, düşünce ve yaratıcılığını ifade eden bir alan olmuştur. Aşağıdaki filozofların sanat üzerine görüşleri, sanatın amacını ve insan üzerindeki etkisini anlamak için önemli ipuçları sunar.

Aristoteles

"Sanatın amacı,
bir şeyin dış
görünüşünü değil,
içsel anlamını
temsil etmektir."

Pablo Picasso

"Sanat, ruhun
tozunu günlük
yaşamdan
siler."

Jean-Paul Sartre

"Sanatçı, dünyayı
hem olduğu gibi
hem de olması
gerektiği gibi
görür."

Sanat Değişir Mi?

Refik Anadol'un "Makine Zekâsı Çağında Sanat" başlıklı TED konuşmasında, yapay zekâ ve veri bilimi, sanatın yaratıcı bir aracı olarak ele alınıyor. Anadol, dijital teknolojileri ve büyük veri kümelerini kullanarak estetik deneyimler sunan sanat eserleri oluşturuyor. Bu eserler, sanatın sadece bir el emeği ya da geleneksel yöntemlerle değil, teknolojiyle de üretilebileceğini gösteriyor. Bu durum, sanatın doğası, sınırları ve geleceği hakkında yeni tartışmalar açıyor.

Yandaki QR kodu okutarak Refik Anadol'un sanat eserlerine göz atıp, aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1

Refik Anadol'un dijital sanat eserleri, Aristoteles'in tanımına uygun mudur?

2

Picasso'nun tanımından hareketle düşünün, Refik Anadol'un eserleri, izleyiciye ruhsal bir yenilenme sağlayabilir mi?

3

Jean-Paul Sartre'a göre sanatçı, dünyayı hem olduğu gibi hem de olması gerektiği gibi görür. Sizce Refik Anadol, yapay zekâ ile bunu başarabiliyor mu?

1. Sanat felsefesi, sanatın doğasını, anlamını ve insan yaşamındaki yerini sorgulayan bir disiplindir. Bu alanda, bir sanat eserinin ne olduğu, güzelliğin ölçütlerinin neler olabileceği ve sanatsal yaratıcılığın insan deneyimine nasıl katkıda bulunduğu gibi sorular ele alınır. Ayrıca, estetik değerlerin öznel mi yoksa evrensel mi olduğu gibi tartışmalar da sanat felsefesinin temel konularından biridir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi sanat felsefesinin alanına girer?

- A) Sanatın tarihsel gelişimi
- B) Sanat eserlerinin duygusal etkileri
- C) Sanatçının kişisel yaşamı
- D) Bir sanat eserinin ekonomik değeri
- E) Güzelliğin öznel veya nesnel bir kavram olup olmadığı

2. Sanat, tinin maddi dünyada açığa çıkış biçimidir ve görünüşleri kendine benzeten bir yaratım süreciyle ortaya çıkar. Sanatçının ruhu, hayal gücü ve fikirleri, sanat eserlerinde farklı biçimlerde somutlaşır. Bu yaratıcı süreç, sadece fiziksel bir üretim değil, aynı zamanda ruhsal ve estetik bir ifadeyi içerir. Sanat, insanın duygularını, düşüncelerini ve hayallerini dış dünyaya yansıtarak, bir anlam yaratma çabasıdır.

Bu parçadan hareketle sanatla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Tamamen fiziksel bir yaratım sürecidir.
- B) Hayal gücü ve fikirlerin somutlaşmış halidir.
- C) Sanatın amacı, doğal güzellikleri taklit etmekten ibarettir.
- D) Yalnızca insanın günlük ihtiyaçlarına hizmet eder.
- E) Sadece maddi dünyaya hitap eden bir etkinliktir.

3. Sanat felsefesi, sanatın ne olduğu, amacını ve eserlerin doğasını sorgulayan bir disiplindir. Bu alan, sanatın yalnızca duygusal yönünü değil, aynı zamanda kavramsal ve toplumsal işlevlerini de tartışır. Sanat, insanın düşüncelerini ve hayal gücünü estetik bir biçimde ifade etmesidir. Bu nedenle, sanat eserleri bireysel yaratıcılığı somutlaştıran ürünler olarak estetik bir haz sunmayı amaçlar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sanat felsefesinin bir konusu değildir?

- A) Sanatın anlamını sorgulamak
- B) Sanat eserlerinin duygusal ve estetik etkilerini tartışmak
- C) Sanat eserlerini kavramsal olarak analiz etmek
- D) Sanat eserlerinin ekonomik değerini değerlendirmek
- E) Sanatın toplumsal işlevini tartışmak

4<

4. Estetik ve sanat felsefesi, güzellik ve sanatla ilgili farklı noktalara odaklanırlar. Estetik, güzelliğin ne olduğunu ve doğadaki ya da sanattaki güzelin doğasını sorgularken; sanat felsefesi, daha dar bir perspektifle sanatın ve sanat eserlerinin anlamını tartışır. Estetik, güzelliğin öznel mi yoksa nesnel mi olduğu gibi evrensel sorulara odaklanırken, sanat felsefesi bir sanat eserinin güzelliğini ve sanatçının rolünü analiz etmeye yönelir.

Bu bilgilere göre aşağıdaki ifadelerden hangisi yalnızca estetiğin konusu olarak kabul edilebilir?

- A) Sanat eserinin estetik değerinin anlamı
- B) Güzelliğin doğa ve sanat bağlamında incelenmesi
- C) Sanatçının eser üzerindeki yaratıcı etkisi
- D) Bir sanat eserinin toplumsal işlevi
- E) Sanattaki güzelliğin izleyici üzerindeki etkisi

5. Sanat felsefesi, sanatın doğasını, amacını ve sanat eserlerinin anlamını sorgulayan bir disiplindir. Bu alan, sanat eserlerinin estetik değerini, toplumsal işlevini ve insan deneyimine katkısını ele alır. Ayrıca, sanatın bireysel yaratıcılık üzerindeki etkilerini ve güzellik kavramının sanattaki yerini tartışır. Sanat felsefesi, "Sanat nedir?", "Bir sanat eserini değerli kılan nedir?" ve "Sanatın amacı ne olmalıdır?" gibi sorular üzerinde dururken, estetik ve toplumsal boyutlarla ilgili derinlemesine analizler yapar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sanat felsefesinin sorularından biri olamaz?

- A) Sanat eserleri hangi ölçütlere göre değerlendirilebilir?
 B) Sanat, toplumsal değişim üzerinde nasıl bir etki yapar?
 C) Bir sanat eserini güzel yapan unsurlar nelerdir?
 D) Sanatçıların ekonomik statüsü toplumsal eşitsizliği nasıl etkiler?
 E) Sanatın estetik ve duygusal etkileri nelerdir?

6. Kant, sanatı, bir amaca hizmet etmeden haz veren ve bir nesnenin estetik olarak yargılanmasını mümkün kılan bir faaliyet" olarak tanımlar. Kant'a göre, sanat, doğadaki güzellikten farklı olarak insan yaratıcılığının bir ürünüdür ve bir amaca hizmet etmeden, sadece estetik bir haz sunar. Sanat eserleri, insan zihninin özgürlüğünü ve yaratıcılığını ifade ederken, aynı zamanda izleyicide bir estetik yargının oluşmasına olanak tanır.

Kant'ın sanat anlayışı bağlamında aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Sanat, insan yaratıcılığının özgür bir ifadesidir.
 B) Sanat, herhangi bir amaca hizmet etmeyen bir faaliyettir.
 C) Sanat eserleri, estetik bir haz sunar ve bu haz öznel bir yargıya dayanır.
 D) Sanat, her zaman pratik bir fayda sağlamayı amaçlar.
 E) Sanat, insan zihninin estetik yargılar geliştirmesini sağlar.

7. Sanatçılar, eserleri aracılığıyla yalnızca kendi çağlarını değil, gelecek nesilleri de etkileyen bir miras bırakırlar. Bu yaratıcı süreç, sanatçının yaşamının sınırlı olmasına rağmen eserleriyle kalıcı bir iz bırakmasını sağlar. Sanatçı, eserleriyle kuşaktan kuşağa aktarılır ve düşünceleri, duyguları ve hayal gücü aracılığıyla insanlığın ortak birikimine katkıda bulunur. Sanatın bu sürekliliği, sanatçıyı ölümlü bir bireyden evrensel bir figüre dönüştürür.

Bu parçada sanatçıların hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Eserleriyle bireyler ve toplum üzerinde etkili olmaları
 B) Yalnızca kendi dönemlerinde tanınan bir figür olmaları
 C) Sanat aracılığıyla zamansız bir varlık haline gelmeleri
 D) Çalışmalarında hayal gücüne ağırlık vermeleri
 E) Toplumsal sorunlara çözüm önerileri sunmaları

8. Sanat, tarih boyunca farklı filozoflar ve sanatçılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Aristoteles, sanatı bir nesnenin içsel anlamını temsil etme aracı olarak görürken; Pablo Picasso, sanatı günlük yaşamın sıradanlığından uzaklaştıran bir ruhsal yenilenme olarak tanımlar. Jean-Paul Sartre ise sanatın hem gerçekliği yansıtmaya hem de dünyayı daha iyi bir hale getirme çabası olduğunu ifade eder. Bu bakış açıları, sanatın anlamının ve işlevinin zaman içinde değiştiğini ve her dönemde farklı bir perspektifle ele alındığını gösterir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Sanat, sadece bir nesnenin dış görünüşünü yansıtmayı amaçlar.
 B) Sanat, zamana ve toplumsal koşullara bağlı olarak farklı şekillerde tanımlanmaktadır.
 C) Sanat, yalnızca bireysel duyguların ifade edilmesi için yapılır.
 D) Sanat, tek bir doğru tanımı olan evrensel bir kavramdır.
 E) Sanat, yalnızca estetik haz veren eserler yaratmayı hedefler.